

ปริทัศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะได้กล่าวถึงความหมายโดยทั่วไปของทรัพยากรสารสนเทศ การจำแนกประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ ความสำคัญของทรัพยากรสารสนเทศ ขอบเขตและประโยชน์ของทรัพยากรสารสนเทศทางการประมง แหล่งผลิตทรัพยากรสารสนเทศทางการประมง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของทรัพยากรสารสนเทศ

คำว่า ทรัพยากรสารสนเทศ ตามความหมายในพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (2525: 376, 802, 441) และในพจนานุกรม Websters' New Collegiate Dictionary (1977: 592) ให้ความหมายสรุปได้ว่าหมายถึง ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ความคิด ประสบการณ์ ที่เป็นแก่นหรือเนื้อหาสำคัญที่ได้จำแนก ชี้แจงแสดงออกให้ปรากฏโดยมีการกลั่นกรอง เรียบเรียง และประมวลไว้ โดยใช้ภาษา สัญลักษณ์ ภาพ รหัส และอื่น ๆ รวมทั้งมีการบันทึกด้วยวิธีการต่าง ๆ ลงในวัสดุที่เป็นรูปธรรมสัมผัสได้

ในสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ของไทย มีผู้ให้คำจำกัดความของคำว่า ทรัพยากรสารสนเทศ (Information Resources) หรืออาจเรียกสั้น ๆ ว่า สารนิเทศ ไว้ดังต่อไปนี้

มันนมาศ ชวลิต (2528: 5) ให้คำจำกัดความว่า "สารนิเทศ หมายถึง ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ซึ่งมีผู้ทำให้เกิดขึ้น รวบรวมเก็บในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ใช้คำพูด ภาพเขียน ทั้งที่มองเห็นด้วยตาเปล่าและที่ต้องใช้เครื่องแสดง เพื่อส่งต่อหรือกระจายออกไปสู่ผู้ที่ต้องการใช้"

ประภาวดี สืบสนธิ (2530: 25) ให้ความหมายว่า "สารนิเทศ หมายถึง ข้อเท็จจริง เหตุการณ์ ที่ผ่านกระบวนการประมวลผลและมีผู้ถ่ายทอดบันทึกไว้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ รายงาน วัสดุทัศนวัสดุ เทปคอมพิวเตอร์ ตลอดจนถ่ายทอดในรูปแบบอื่น ๆ เช่น คำพูด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ให้ผู้รับสารนิเทศได้ทราบ"

สำหรับในต่างประเทศ มีผู้ให้คำจำกัดความของคำว่า สารนิเทศ ทั้งในลักษณะที่ใกล้เคียงกันนี้และลักษณะที่กว้างขวาง ดังนี้

Levitan (1982: 44) กล่าวว่า "ทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลอันมีค่า ที่ถูกเก็บสะสมไว้อย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์แก่ผู้ใช้ระดับต่าง ๆ ในการนำมาใช้ซ้ำแล้วซ้ำอีก"

ALA Glossary of Library and Information Science (1983: 117)

ได้ให้ความหมายว่า "Information หรือ สารสนเทศ หมายถึง ความรู้ในวิชาต่าง ๆ ข้อเท็จจริง ข่าวสาร ซึ่งได้มีการสื่อสารและรับรู้ในรูปแบบต่าง ๆ โดยใช้คำและภาพหรือ สัญลักษณ์อื่น ๆ โดยวิธีการต่าง ๆ ในการถ่ายทอดและเผยแพร่อย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ"

ดังนั้น ทรัพยากรสารสนเทศ ในที่นี้จึงหมายถึง ข้อมูล ความรู้ ข่าวสาร และ ข้อสนเทศต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบของวัสดุคัมภีร์ ซึ่งได้แก่ หนังสือ วารสาร และวัสดุไม่คัมภีร์ อันได้แก่ วัสดุย่อส่วน วัสดุทัศนวัสดุ แถบเสียง แถบแม่เหล็ก เป็นต้น

ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ

Saracevic และ Wood (1981: 16) ได้แบ่งประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ ตามกลุ่มผู้ใช้ที่เป็นนักวิทยาศาสตร์และนักวิจัย ไว้ดังนี้

1. สารสนเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคนิค เป็นสารสนเทศประเภทที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ การวิจัย การตัดสินใจ และการปฏิบัติ
2. สารสนเทศนโยบายและการจัดการ ช่วยในการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่าง ๆ ช่วยเสริมหรือเพิ่มสมรรถนะการจัดการ การดำเนินธุรกิจ การประเมินผลเปรียบเทียบ เป็นต้น
3. สารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินงานและการประกอบการอุตสาหกรรม ช่วยในการผลิต การบริการ

การแบ่งประเภททรัพยากรสารสนเทศโดยทั่วไป สามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ (อุทัย ทุติยะโพธิ์ 2533: 5-30)

1. การแบ่งตามสาขาวิชา เป็นการแบ่งทรัพยากรสารสนเทศออกตามกลุ่มเนื้อหา หมายถึง ข้อมูล ความรู้ทางวิชาการในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่ได้มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัยหา ข้อเท็จจริง ตลอดจนได้มีการประมวลผลและรวบรวมเป็นทฤษฎี ทำให้เกิดเป็นศาสตร์ต่าง ๆ ขึ้น เช่น เกษตรศาสตร์ ประวัติศาสตร์ มนุษยศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ นิเทศศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ แพทยศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น
2. การแบ่งตามรูปลักษณะ เป็นการแบ่งทรัพยากรสารสนเทศออกตามลักษณะวัสดุที่ใช้ บันทึกข้อมูล ความรู้ที่เป็นเนื้อหาต่าง ๆ วัสดุที่ใช้บันทึก แบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ สื่อ

สิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน และฐานข้อมูล แต่ละประเภทสามารถแบ่งย่อยได้หลายชนิด เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ แบ่งเป็น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ สื่อโสตทัศน แบ่งเป็น วัสดุที่ใช้ดู วัสดุที่ใช้ฟัง วัสดุ ย่อส่วน ฐานข้อมูล แบ่งเป็น ฐานข้อมูลออนไลน์ ฐานข้อมูลที่บันทึกในแผ่นดิสก์ เป็นต้น

3. การแบ่งตามแหล่งที่มา เป็นการแบ่งทรัพยากรสารสนเทศออกตามแหล่งที่มาของ ข้อมูล ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ที่เป็นเนื้อหาต่าง ๆ ตามลำดับ แหล่งที่เกิดใช้แบ่ง ทรัพยากรสารสนเทศประเภทสื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก ซึ่งมี 3 ประเภทดังนี้

3.1 สิ่งพิมพ์ปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ สิ่งพิมพ์ที่เป็นความคิดริเริ่ม ผลิตออกมา เพื่อเผยแพร่ผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่เป็นความรู้ใหม่ จึงมีความสำคัญที่สุด สิ่งพิมพ์ เหล่านี้ ได้แก่ รายงานการวิจัย มาตรฐาน วารสาร หนังสือพิมพ์ วิทยานิพนธ์ สิกข์บัตร ต้นฉบับตัวเขียน และจดหมายเหตุ

3.2 สิ่งพิมพ์ทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือ สิ่งพิมพ์ที่นำมารวบรวม เรียบเรียงใหม่ จากสิ่งพิมพ์ปฐมภูมิเพื่อความสะดวกแก่ผู้ใช้ ได้แก่ หนังสืออ้างอิงบางประเภทคือ พจนานุกรม สารานุกรม บรรณานุกรม ครรชณีวารสาร สาระสังเขป และสิ่งพิมพ์แปล

3.3 สิ่งพิมพ์ตติยภูมิ (Tertiary Sources) คือ สิ่งพิมพ์ที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ ประกอบการเรียนการสอน หรือเป็นคู่มือสำหรับใช้กับวรรณกรรมสาขาวิชาต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือคู่มือ คู่มือแนะวรรณกรรม และนามานุกรม

ข้อน่าสังเกตคือ การแบ่งตามแหล่งที่มาของเนื้อหา จะไม่คำนึงถึงรูปลักษณะของ ทรัพยากรสารสนเทศ

ความสำคัญของทรัพยากรสารสนเทศ

ทรัพยากรสารสนเทศมีความสำคัญยิ่งคือโลกแห่งการศึกษายุคปัจจุบัน องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ กำหนดว่า ทรัพยากรโลกที่สำคัญมี 3 ประการ คือ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรสารสนเทศ จากการประชุมครั้งแรกในปี พ.ศ. 2519 ในเรื่องระบบสารสนเทศระหว่างชาติเกี่ยวกับสารสนเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติที่ประเทศยูโกสลาเวีย ได้เน้นถึงความสำคัญของสารสนเทศว่าเป็นทรัพยากร สำคัญประการหนึ่งสำหรับการพัฒนา ไม่น้อยไปกว่าทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์ (มันน์มาส ชาลิต 2528: 6) ทรัพยากรสารสนเทศมีความแตกต่างจากทรัพยากรอื่นโดยลักษณะ พื้นฐาน อันได้แก่รูปแบบ เนื้อหารายละเอียด เวลาที่ใช้ ปริมาณ และระดับคุณประโยชน์

ในสังคมปัจจุบัน ผลกระทบของสารนิเทศในฐานะเป็นทรินธากกรนั้นได้แผ่กระจายไปทั่วทุกวงการ กิจกรรมการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม หรือกิจกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวัน การทำงานของมนุษย์ต่างมีความเกี่ยวข้องกับสารนิเทศทั้งสิ้น

สารนิเทศที่ได้มีการบันทึกไว้นั้น เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อบุคคลเกือบทุกคนและทุกระดับ รูปแบบและเนื้อหาของสารนิเทศที่แต่ละบุคคลต้องการมีความแตกต่างกัน บุคคลในบางวงการอาชีพ เช่น นักวิจัย นักวิชาการ นักวิทยาศาสตร์ นักศึกษา ครูอาจารย์ มีความต้องการข้อมูลมาก ในขณะที่บุคคลในบางวงการอาชีพ เช่น กรรมกรผู้ใช้แรงงาน มีความต้องการข้อมูลน้อย แต่ทุกบุคคลล้วนมีความต้องการข้อมูลสารนิเทศในระดับหนึ่ง และสารนิเทศนั้นต้องมีความถูกต้อง ประหยัด ทันสมัย และเชื่อถือได้

สารนิเทศเป็นทรินธากกรที่มีค่าของสังคมแห่งความรู้เช่นปัจจุบัน ความก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้งของสังคมเป็นผลมาจากการที่บุคคลหรือหน่วยงานได้รับข้อมูล ความรู้ ข่าวสารต่าง ๆ เพิ่มขึ้นขึ้นทุกขณะ ซึ่งก่อให้เกิดความคิด สติปัญญา มาพัฒนาสร้างสรรค์สังคมที่คนอยู่ให้ดีขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นผลมาจากกรรมวิธีในการถ่ายทอดเทคโนโลยีและวิทยาการต่าง ๆ จากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง จากองค์กรหนึ่งไปสู่อีกองค์กรหนึ่ง จากประเทศหนึ่งไปสู่อีกประเทศหนึ่ง

สารนิเทศเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงอยู่ของสังคมแบบประชาธิปไตย ประชาชนเกิดความไว้วางใจในรัฐบาลเมื่อได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร แต่ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง อาจก่อให้เกิดภัยต่อความมั่นคงของรัฐได้ ในทางกลับกัน รัฐบาลจะปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพไม่ได้ ถ้าปราศจากข้อมูลที่ทันสมัย ซึ่งจะนำมาใช้ประกอบการวางแผนและวินิจฉัยสั่งการ

ในวงการธุรกิจ สารนิเทศเป็นปัจจัยต่อความสำเร็จในการดำเนินงานประจำวันของโลกธุรกิจและวงการอาชีพ ในวงการศึกษาศึกษาและการวิจัย สารนิเทศก็เป็นปัจจัยพื้นฐานประกอบการเรียนการสอน การค้นคว้า และการวิจัยของนักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ นักวิชาการและนักวิจัย สำหรับบุคคลทั่วไปนั้นต้องการสารนิเทศไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ การศึกษาในเรื่องอื่น ๆ ที่น่าสนใจด้วยตนเองและเพื่อความบันเทิง เป็นต้น (นงลักษณ์ ไม่น่ายกิจ 2526: 26)

ปัจจุบันสารนิเทศเปรียบเสมือนทรัพย์สินสมบัติอันมีค่า เป็นรากฐานของความก้าวหน้าทางอารยธรรมและสังคม ประเทศที่เจริญแล้วต่างตระหนักถึงความสำคัญของทรินธากกรสารนิเทศ และส่งเสริมให้มีการเผยแพร่เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างกว้างขวาง (ชุตินา สัจจามันท์ 2532:

ระบบสารนิเทศแห่งชาติของไทย

ในปี พ.ศ. 2529 ประเทศไทยได้จัดตั้งระบบสารนิเทศแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์คือ (อุทัย ทุตริยะโพธิ 2531: 1-45)

1. เพื่อให้มีแหล่งรวบรวมและให้บริการสารนิเทศแก่บุคคลทั้งภาครัฐและภาคเอกชนครบถ้วนทุกสาขาวิชาอย่างกว้างขวางสมบูรณ์
2. เพื่อให้สามารถจัดระบบและบริการสารนิเทศตามมาตรฐานสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อลดความซ้ำซ้อน
4. เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ประสานงาน แลกเปลี่ยนสารนิเทศในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ โดยรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติ

โครงสร้างของระบบสารนิเทศแห่งชาติของไทย ประกอบด้วยศูนย์สารนิเทศทางวิชาการเฉพาะสาขาต่าง ๆ จำนวน 6 ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์ประสานงานสารนิเทศสาขาเกษตรศาสตร์ สาขาแพทยศาสตร์ สาขามนุษยศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาเศรษฐศาสตร์ และสาขาสังคมศาสตร์ วัตถุประสงค์ของศูนย์ประสานงานสารนิเทศสาขาต่าง ๆ เหล่านี้เพื่อลดความซ้ำซ้อนและการประสานงานในการให้บริการสารนิเทศ

ระบบข่าวสารทางการประมงในประเทศไทย.

จากการตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลสารนิเทศทางสาขาประมง ที่มีการผลิตและเผยแพร่ออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ประกอบกับปัญหาการระจัดกระจายของสารนิเทศทางการประมงที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงและนำมาใช้ประโยชน์ของผู้ใช้สารนิเทศสาขาประมงที่มีจำนวนมากขึ้น ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAFDEC) ซึ่งเป็นองค์กรระหว่างประเทศ ที่มีนโยบายสนับสนุนและพัฒนาการประมงในแถบภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ โดยได้รับความสนับสนุนทางการเงินจากศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (IDRC) ของแคนาดา จึงได้ริเริ่มจัดตั้งระบบข่าวสารทางการประมงในประเทศไทยขึ้นในปี พ.ศ. 2528 โดยให้มีศูนย์ดำเนินการตั้งอยู่ที่ห้องสมุดสถาบันประมงน้ำจืดแห่งชาติ (หรือห้องสมุดดับบลิว อี. จอห์นสัน ในปัจจุบัน) ได้แก่ศูนย์สนเทศทางการประมงแห่งประเทศไทย การจัดตั้งระบบข่าวสารทางการประมงในประเทศไทยในฐานะศูนย์สนเทศทางการประมงแห่งประเทศไทย เป็นผลมาจากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการระบบข่าวสารทางการประมง

ในประเทศไทย ที่จัดขึ้นเมื่อ 12-14 ธันวาคม 2527 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นระบบ ตัวอย่างระดับประเทศแก่ประเทศสมาชิกของศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในการจัดตั้งระบบข่าวสารในประเทศของตน เพื่อประโยชน์ในการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ระบบข่าวสารทางการประมงในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อไป (ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 2528: 1-8)

การดำเนินงานของศูนย์สนเทศทางการประมงแห่งประเทศไทย ในระยะแรกรวบรวม ข้อมูลในรูปแบบรายการได้ 1 รายการคือ Thai Fisheries Bibliography 1981-1985 โดยจัดพิมพ์เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1986 ในระยะต่อมาศูนย์สนเทศฯ ประสพปัญหาขาดแคลนงบประมาณและบุคลากรดำเนินงานหลังจากหมดระยะโครงการความช่วยเหลือจาก IDRC จนเป็นสาเหตุให้การดำเนินงานหยุดชะงัก ในปัจจุบันมีความพยายามดำเนินการต่อเนื่องมา โดยศูนย์พัฒนาการประมงฯ ผู้ริเริ่มโครงการได้เป็นผู้สนับสนุนการจัดพิมพ์รายชื่อหนังสือใหม่ที่ เรียกว่า THAIFIS Acquisitions List ให้แก่ศูนย์สนเทศฯ บรรณานุกรมรายชื่อสิ่งพิมพ์ทางการประมงดังกล่าวเป็นแหล่งข้อมูลค้นคว้าหาความรู้สาขาประมงเป็นเล่มแรกในประเทศไทย ซึ่งมีเผยแพร่ตามห้องสมุดเฉพาะทางการประมงและห้องสมุดที่เกี่ยวข้องสาขาเกษตรโดยทั่วไป

ทรัพยากรสารสนเทศทางการประมงในประเทศไทย

สภาพการประมงของประเทศไทย

ประเทศไทยมีเนื้อที่ 513,115 ตารางกิโลเมตร ตอนล่างของประเทศเป็นทะเล สองด้าน มีความยาวฝั่งทะเล 2,614.40 กิโลเมตร คือด้านฝั่งอ่าวไทยมีความยาวฝั่งทะเล 1,874.80 กิโลเมตร และด้านฝั่งทะเลอันดามันมีความยาว 739.60 กิโลเมตร พื้นที่องทะเล ชายฝั่งด้านอ่าวไทยมีไหล่ทวีปกว้างใหญ่เหมาะแก่การประมงเป็นอันมาก และด้านฝั่งทะเลอันดามัน เป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำนานาชนิด ในพื้นแผ่นดินมีแหล่งน้ำจืดตามธรรมชาติ แม่น้ำ ทะเลสาบ และอ่างเก็บน้ำกระจุกกระจายอยู่ทั่วประเทศ คิดเป็นพื้นที่มีน้ำประมาณ 45,450 ตารางกิโลเมตร ตอนกลางของประเทศเป็นที่ราบลุ่มมีน้ำท่วมในฤดูฝน ซึ่งกลายเป็นแหล่งประมง น้ำจืดที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของประเทศ (ประวิทย์ สุรนิรนาถ 2531: 1)

ด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์และสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของ ทรัพยากรสัตว์น้ำดังกล่าว จึงทำให้มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำโดยเฉพาะปลากันอย่างแพร่หลายใน ทุกภูมิภาคของประเทศไทย อันได้แก่ (ปัญญา โทษวิศิริศน์ 2530: 3-4)

1. ภาคเหนือ สามารถเลี้ยงปลาได้เฉพาะในพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำอย่างเพียงพอ ปลาที่นิยมเลี้ยงในภูมิภาคแถบนี้ ได้แก่ ปลานิล ปลาตะเพียนขาว ปลาจีน ปลาเท่าน้ำสามารถจำหน่ายได้ราคาดี เพราะประชาชนในภูมิภาคแถบนี้นิยมรับประทานกันมาก

2. ภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในภูมิภาคแถบนี้ เป็นที่ยอมรับกันว่า มีปัญหาเกี่ยวกับแหล่งน้ำและความอุดมสมบูรณ์ของดิน แต่จากการที่รัฐบาลมีโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาแหล่งน้ำ การสร้างเขื่อน การบูรณะหนองบึง การสร้างฝาย ทำนบ จึงทำให้สภาพพื้นที่บางแห่งสามารถเลี้ยงปลาได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้รัฐบาลได้มีโครงการต่าง ๆ เข้าไปส่งเสริมด้านการเพาะเลี้ยงปลา จึงทำให้เกษตรกรมีการเลี้ยงปลาเพิ่มมากขึ้น

3. ภาคกลางและภาคตะวันตก นับว่าเป็นแหล่งที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงปลามากที่สุด เนื่องจากในภูมิภาคดังกล่าว มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ ตลอดจนมีแม่น้ำที่สำคัญหลายสาย มีคลองชลประทาน จึงทำให้สามารถเพาะพันธุ์ปลาได้หลายชนิด ผลผลิตของปลาส่วนใหญ่ได้จากภูมิภาคแถบนี้ และได้มีการจำหน่ายผลผลิตทั้งภายในและต่างประเทศ จึงจัดว่าภาคกลางและภาคตะวันตกเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาที่สำคัญที่สุดของประเทศ

4. ภาคตะวันออก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นบริเวณที่ลุ่มชายฝั่งทะเล จึงทำให้ภูมิภาคแถบนี้สามารถเพาะเลี้ยงทั้งปลาน้ำจืดและปลาน้ำกร่อยได้เป็นอย่างดี แต่ภูมิภาคแถบนี้ รัฐบาลมีแนวโน้มที่จะทำเขตอุตสาหกรรม จึงเป็นที่คาดหมายว่า ในอนาคตสำหรับภูมิภาคแถบนี้ อาจมีปัญหาเนื่องจากน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมก็ได้

5. ภาคใต้ ภูมิภาคแถบนี้เหมาะต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดอย่างมาก เนื่องจากมีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์และปริมาณของน้ำฝนหนาแน่นกว่าภาคอื่น ๆ นอกจากนี้ภาคใต้ยังมีทรัพยากรปลาทะเลที่อุดมสมบูรณ์ จึงถือได้ว่าเป็นแหล่งผลิตปลาที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของประเทศ

ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศที่มีอันนับว่าเป็นสิ่งเอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพทางด้านประมงเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับประมงทะเลและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง เนื่องจากประเทศไทยมีฝั่งทะเลที่ครอบคลุมพื้นที่ถึง 24 จังหวัด อันนับได้ว่าประเทศไทยยังมีศักยภาพทางด้านประมงสูงและสมควรอย่างยิ่งที่จะได้รับการพัฒนาต่อไป แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (2530-2534) แสดงปริมาณการผลิตสัตว์น้ำร้อยละ 87.6 เป็นประมงทะเล (Marine Fishing) ร้อยละ 5.8 เป็นการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง (Brackishwater Aquaculture) ร้อยละ 4.5 เป็นประมงน้ำจืด (Freshwater Fishing) และร้อยละ 2.1 เป็นการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด (Freshwater Aquaculture) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2530: 122)

จะเห็นได้ว่าการดำรงชีวิตของชาวไทยส่วนใหญ่ยังขึ้นอยู่กับการเกษตร แม้ว่าภาวะเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบันมีมูลค่าผลผลิตทางอุตสาหกรรมของประเทศสูงกว่าภาคเกษตรกรรม แต่องค์ประกอบที่สำคัญของอุตสาหกรรมคือ ผลผลิตทางเกษตรกรรมของประเทศ การประมงซึ่งเป็นกิจกรรมหลักทางการเกษตร จึงมีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทย เพราะนอกจากจะเป็นอาชีพที่มั่นคงของชาวไทยแล้ว ยังเป็นแหล่งอาหารโปรตีนที่มีคุณภาพและราคาถูกที่ยังหาสิ่งอื่นทดแทนไม่ได้

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการประมงของประเทศไทยกำลังประสบปัญหามากขึ้นตามลำดับ อันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และวิถีการดำรงชีวิตของชาวไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก ผลผลิตทางการประมงลดลงเนื่องมาจากสาเหตุใหญ่คือ ความเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำโดยทั่วไป ประกอบกับการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมในการรักษา ระดับการผลิตทางประมงไว้ ในขณะที่ประชากรของประเทศมีความต้องการผลิตผลทางการประมงในการบริโภคมากขึ้น เนื่องจากการเพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็วของประชากรไทย โดยในช่วงปี พ.ศ. 2490 ถึง พ.ศ. 2530 ประชากรไทยเพิ่มขึ้นมากกว่า 36 ล้านคน คือมียอดสูงสุดถึง 53,605,000 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2530 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2530 กะ 3-4) นอกจากนี้ปัญหาการจำกัดเขตน่านน้ำเศรษฐกิจ 200 ไมล์ทะเล มีผลทำให้พื้นที่การจับสัตว์น้ำลดลง สาเหตุสำคัญเหล่านี้มีผลทำให้ความพยายามในการเพิ่มผลผลิตจากการประมงของประเทศไทยมีข้อจำกัดมากขึ้น

หน่วยงานภาครัฐบาลที่มีหน้าที่รับผิดชอบคํอักการประมงของประเทศโดยตรง นอกจากกรมประมงแล้ว ยังมีมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของรัฐ เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ที่มีศักยภาพสูงในด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ได้เร่งดำเนินงานในหน้าที่เพื่อให้ได้ความรู้ ข้อมูล สารสนเทศ มาใช้แก้ปัญหาที่มีผลกระทบต่อกิจการประมงในทุกด้านอย่างต่อเนื่อง ห้องสมุดของหน่วยงานและสถาบันการศึกษาเหล่านี้ ต่างมีบทบาทสำคัญในการสะสม รวบรวม และเผยแพร่สารสนเทศทางการประมงออกไปอย่างกว้างขวาง ซึ่งจะเป็นประโยชน์เกื้อกูลกันในการพัฒนากิจการประมงของประเทศต่อไป

ดังนั้น สภาพภาวะการประมงของประเทศไทยในปัจจุบัน จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยความรู้ ข้อมูล สารสนเทศทางการประมงเป็นปัจจัยหลักมาดำเนินการแก้ไข ปัญหา ปรับปรุง และพัฒนากิจการประมงพร้อม ๆ กับการนำเทคโนโลยีมาใช้ จึงจะบังเกิดผลอย่างจริงจัง ในปัจจุบันผู้ที่มีฐานะส่งเสริมให้มีการใช้สารสนเทศอย่างทั่วถึง ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานสารสนเทศทางสาขาประมง จึงมีบทบาทสำคัญในการจัดการสารสนเทศสาขาประมงที่มีอยู่เป็นจำนวนมากให้เป็นระบบ เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ผู้ใช้สารสนเทศที่มีจำนวนมากขึ้น

ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับขอบเขตของทรัพยากรสารสนเทศทางการประมงในประเทศไทย การจัดแบ่งเนื้อหาเกี่ยวกับการประมง ประโยชน์ของทรัพยากรสารสนเทศทางการประมงที่มีต่อบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประมง และแหล่งที่ผลิตทรัพยากรสารสนเทศทางการประมงในประเทศไทย

ขอบเขตของทรัพยากรสารสนเทศทางการประมงในประเทศไทย

ทรัพยากรสารสนเทศทางการประมง (Fisheries Information Resources) ในที่นี้หมายถึง วัสดุหรือสิ่งตีพิมพ์ใด ๆ ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการประมงในประเทศไทย โดยที่การผลิตและเผยแพร่ในประเทศไทย สำหรับคำว่า "การประมง" หมายถึงกิจกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการทำประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (Royce 1984: 1) และคำว่า "การทำประมง" ตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 ระบุนิยามกว้าง ๆ ไว้ว่า หมายถึง การจับ ดัก ล่อ ทำอันตราย ฆ่าหรือเก็บสัตว์น้ำในที่จับสัตว์น้ำด้วยเครื่องมือทำการประมงหรือด้วยวิธีใด ๆ ส่วนคำว่า "สัตว์น้ำ" หมายถึง ปลา เต่า กุ้ง ปู แมงดา สัตว์น้ำจำพวกเปลือกหอย รวมทั้งไข่มุกของสัตว์น้ำเหล่านี้ทุกชนิด สัตว์น้ำจำพวกเลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์น้ำจำพวกหอย รวมทั้งเปลือกหอยและมุก สัตว์น้ำจำพวกปลิงทะเล จำพวกฟองน้ำ และจำพวกสาหร่ายทะเล และหมายความรวมถึงสัตว์อื่นที่อาศัยอยู่ในน้ำ และพันธุ์ไม้น้ำอื่น ๆ ความที่ได้มีพระราชกฤษฎีกา ระบุชื่อ (กฤษฎีกา สิริเขต 2528: 592) ส่วนในสำมะโนประมงทะเลระบุความหมายแคบลงไว้ว่า "การทำประมง" หมายถึง กิจกรรมเชิงเศรษฐกิจในการจับ ดัก ล่อ ทำอันตราย ฆ่าหรือเก็บสัตว์น้ำที่ยังมีชีวิตอยู่ในที่จับสัตว์น้ำ ซึ่งเจริญเติบโตโดยธรรมชาติและไม่เป็นของบุคคลหนึ่งบุคคลใด ด้วยเครื่องมือทำการประมงหรือด้วยวิธีใด ๆ เพื่อใช้บริโภค ขาย หรือนำมาแปรรูป ฯลฯ ไม่รวมการจับเพื่อการแข่งขัน การทดลอง การกีฬา หรือเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ส่วนคำว่า "สัตว์น้ำ" หมายถึง ปลา เต่า กระ กุ้ง ปู แมงดาทะเล รวมทั้งไข่มุกของสัตว์น้ำเหล่านี้ทุกชนิด สัตว์น้ำจำพวกหอยและหอยมุก สัตว์น้ำจำพวกปลิงทะเล จำพวกฟองน้ำ และสัตว์น้ำอื่นที่อาศัยอยู่ในน้ำ ให้รวมถึงพืชน้ำ เช่น สาหร่ายทะเล และพันธุ์ไม้น้ำอื่น ๆ ด้วย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ และ กรมประมง 2530: 5) จะเห็นว่าเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ทางการประมงบางประเภทที่ปรากฏออกมา เช่น นิตยสารทางการประมงจำนวนมากที่จัดพิมพ์ในปัจจุบันอาจครอบคลุมกว้างกว่าความหมายของการทำประมงที่กล่าวข้างต้น เช่น หากเป็นเรื่องการจับสัตว์น้ำ มักจะรวมถึงการจับสัตว์น้ำเพื่อการทดลองหรือสันทนากการอื่น ๆ อีกด้วย ทรัพยากรสิ่งพิมพ์ทางการประมงในประเทศไทยอาจแยกประเภทตามลักษณะของสิ่งพิมพ์ได้โดยแบ่งออกเป็น หนังสือ รายงาน

สิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง จุลสารทั่วไป และสิ่งพิมพ์ระยะสั้น ดังนี้

1. หนังสือ หมายถึง หนังสือทั่วไปทางการประมง หนังสืออ้างอิง เช่น พจนานุกรม สารานุกรม สาระสิ่งเขป ตำรา/เอกสารประกอบการสอน วิทยานิพนธ์/ปริญานิพนธ์* หนังสือคู่มือ หนังสือรายปี หนังสือเหล่านี้เป็นวรรณกรรมทั่ว ๆ ไป ที่มีเนื้อหาไม่สลับซับซ้อน มักเป็นความรู้ เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยละเอียด เช่น หนังสือเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ประวัติของสัตว์น้ำ การลงทุน การให้อาหาร การรักษาโรค หนังสือทั่วไป ได้แก่ หนังสือที่เสนอเรื่องราวทั่ว ๆ ไปที่ต้องติดตามอ่านทั้งเล่ม หนังสืออ้างอิงเป็นหนังสือที่มีการจัดทำเป็นพิเศษ โดยผู้อ่านจะอ่านเฉพาะตอนที่ต้องการเท่านั้น ไม่จำเป็นจะต้องอ่านตลอดทั้งเล่มก็จะได้ข้อเท็จจริงตามที่ต้องการ ตำรา/เอกสารประกอบการสอน ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้นักศึกษา วิทยานิพนธ์/ปริญานิพนธ์ เสนอผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ได้ หนังสือคู่มือ เสนอความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะอย่างสั้น หนังสือรายปีบรรยายเรื่องราวความเคลื่อนไหวทางวิชาการสาขาใดสาขาหนึ่ง หรือหลายสาขาในรอบปี

2. รายงาน หมายถึง เอกสาร/รายงานการวิจัยต่าง ๆ ทางสาขาประมง เป็นบันทึกการศึกษาค้นคว้าหาข้อเท็จจริงตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ทางการประมงอันเป็นสากลที่จะใช้เป็นแนวทางควบคุมปรากฏการณ์บางอย่างหรือคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต รายงานวิจัยเป็นแหล่งความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการศึกษาค้นคว้าค่อนอกจากนั้นยังรวมถึงรายงานวิชาการ ซึ่งบางหน่วยงานใช้ชื่อว่าเอกสารวิชาการ รายงานการประชุม รายงานสถิติ รายงานผลการปฏิบัติงาน รายงานประจำปี ซึ่งเสนอผลงานทั่ว ๆ ไป โดยส่วนรวมที่หน่วยงานได้กระทำในรอบปีที่ผ่านมา รายงานดังกล่าวส่วนใหญ่ผลิตโดยหน่วยงานราชการที่มีผู้เขียนเพียงหนึ่งคนหรือเป็นกลุ่มก็ได้ มักจะรวมข้อเสนอนะไว้ด้วย บางประเภทเป็นเอกสารไม่เผยแพร่เนื่องจากใช้เฉพาะภายในหน่วยงานเท่านั้น

3. สิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง ได้แก่ สิ่งพิมพ์จำพวกวารสาร/นิตยสาร จดหมายข่าวหรือบางแห่งเรียกจุลสารข่าว เป็นสิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดออกอย่างค่อนเนื่อง ห้องสมุดจะได้รับอย่างสม่ำเสมอ สถาบัน สำนักพิมพ์ หรือสมาคมทางการประมงมักจะจัดพิมพ์วารสาร/นิตยสาร โดยใช้กระดาษอาร์ตอย่างดีบรรจุสีสรรต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนภาพให้เห็นถึงความสนใจของบรรดาสมาชิกชมรมเหล่านั้น ข้อที่น่าสังเกตคือ วารสารทางการประมงบางรายชื่อ เรียกหนังสือพิมพ์ควบคู่ไปกับคำว่าวารสารเช่น หนังสือพิมพ์วารสารการประมง หนังสือพิมพ์วารสารข่าวประมงเพื่อชาวประมงวารสารเหล่านี้แต่ละรายชื่อมีเนื้อเรื่องหัวข้อวิชาเดียวกัน อาจเป็นเรื่องราวทางวิชาการหรือ

* วิทยานิพนธ์/ปริญานิพนธ์ในที่นี้จัดเป็นหนังสือเนื่องจากสภาพการจัดเก็บที่มีกัอยู่ร่วมกับหนังสือ

ข่าวสารทางการประมงที่น่าสนใจก็ได้ นอกจากนั้นยังทำหน้าที่ปลูกฝังค่านิยมในการอนุรักษ์ พันธุ์สัตว์น้ำ ตลอดจนเสนอข่าวเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมทางการประมงทั้งภายในและภายนอก ประเทศ จึงถือเป็นแหล่งสารนิเทศที่ทันสมัย ส่วนนิคยสารทางการประมงมักจะเน้นเรื่องบันเทิง หรือสันทนาการทางน้ำมากกว่าเนื้อหาสาระทางวิชาการ ในขณะที่จดหมายข่าวมักเสนอข่าวสาร เหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของหน่วยงาน ออกเผยแพร่ในวงจำกัด

4. จุลสาร ได้แก่ จุลสารทั่วไป เอกสารเผยแพร่/เอกสารคำแนะนำ คู่มือเกษตรกร ส่วนมากจัดทำเป็นเล่มเล็กกระทัดรัดแบบไม่ถาวรนัก สามารถพิมพ์ออกได้เร็ว มีข้อความจบสมบูรณ์ ในตัวเอง มีทั้งประเภทคำบรรยายและสถิติตาราง จุลสารทั่วไปมักจะพิมพ์ขึ้นเนื่องในโอกาสสำคัญ โดยหน่วยงานราชการ นอกนั้นส่วนมากเป็นเรื่องราวทางวิชาการที่อยู่ในความสนใจ ถือเป็นตัวแทน ถ่ายทอดความรู้เพื่อสนับสนุนการเตรียมพร้อมแก่เกษตรกร เนื่องจากผู้จัดทำเป็นผู้มีความรู้ในเรื่อง นั้น ๆ ค่ะ

5. สิ่งพิมพ์ระยะสั้น เป็นสิ่งพิมพ์ที่ผลิตขึ้นเป็นจำนวนมากในครั้งหนึ่ง ๆ โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อชักจูงใจ หรือสร้างอิทธิพลทางความคิดเห็นในชั่วระยะหนึ่งแล้วก็เลิกใช้ ได้แก่ แผ่นพับเผยแพร่เทคนิค แผ่นปลิวประชาสัมพันธ์หน่วยงาน หลักสูตรการศึกษาคือ นอกนั้นเป็นสิ่งพิมพ์ ประเภทโปสเตอร์ที่มีสีสันสวยงาม จัดพิมพ์ด้วยกระดาษแข็ง มีเนื้อหาหนักไปในทางให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่อยู่ในความสนใจ เช่น โปสเตอร์เรื่องโรคกุ้งกุลาดำ เป็นต้น โปสเตอร์ โดยมากจะผลิตโดยหน่วยงานของรัฐ ส่วนเอกชนก็มีการผลิตบ้างแต่มีผลิตโดยบริษัทใหญ่ ชื่อที่ น่าสังเกตคือ สิ่งพิมพ์ระยะสั้นเหล่านี้มักไม่ปรากฏปีที่จัดพิมพ์ออกเผยแพร่

การจัดแบ่งเนื้อหาสารนิเทศเกี่ยวกับการประมง

ในแวดวงการศึกษา จัดวิชาประมงเป็นวิชาวิทยาศาสตร์สาขาหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วย สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ขั้นมูลฐานหลายวิชา ได้แก่ วิชาชีววิทยา เศรษฐศาสตร์ อุตสาหกรรม ทางอาหาร สมุทรศาสตร์การเดินเรือ วิศวกรรมเครื่องกลเรือ เป็นต้น ผู้ศึกษาสาขาประมงต้อง มีความรู้พื้นฐานหลายด้าน (ประเสริฐ สายสิทธิ์, ม.ป.ช.: 1) การจัดแบ่งเนื้อหาสารนิเทศ เกี่ยวกับการประมงยังทำได้ไม่เฉพาะเจาะจงนัก เนื่องจากแต่ละสาขาวิชาต้องใช้ความรู้พื้นฐาน ของอีกสาขาวิชาหนึ่งประกอบอีกด้วย หลักเกณฑ์การแบ่งสาขาวิชาตามหลักสูตรการเรียนการสอน สาขาประมงของคณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แบ่งเป็น 5 สาขาวิชา มีรายละเอียด ดังนี้ (สมาคมวิทยาศาสตร์การประมงแห่งประเทศไทย 2531: 36-59)

1. การจัดการประมง (Fishery Management) ประกอบด้วยรายวิชาหลักที่มี

เนื้อหาปรากฏดังนี้

1.1 การประมงทั่วไป (General Fisheries) ศึกษาเกี่ยวกับการประมงทั่วไปในประเทศและต่างประเทศ ชลสมบัติและการใช้ประโยชน์การจับสัตว์น้ำ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและพืชน้ำ การแปรรูปและการถนอมอาหารจากสัตว์น้ำ การตลาดและการขนส่งสัตว์น้ำ สถาบันต่าง ๆ ทางการประมง และการพัฒนาและนโยบายการประมงของประเทศต่าง ๆ

1.2 กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการประมง (Fishery Law and Regulations) ศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป พระราชบัญญัติการประมง กฎกระทรวงและระเบียบเกี่ยวกับการประมง พระราชบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิการประมงในเขตการประมงไทย พระราชบัญญัติเกี่ยวกับการจัดระเบียบกิจการแหปลา กฎหมายประมงของต่างประเทศ และกฎหมายระหว่างประเทศ

1.3 การอนุรักษ์ทรัพยากรประมง (Fishery Resource Conservation) ศึกษาเกี่ยวกับพื้นฐานสภาพแวดล้อมและทรัพยากรประมง ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรประมง หลักการในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง

1.4 หลักการจัดการฟาร์มสัตว์น้ำ (Principles of Aquafarm Management) ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของการทำฟาร์มสัตว์น้ำ ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้ในการจัดการ การวางแผน การบริหารและจัดการธุรกิจ สถิติและบัญชีฟาร์มสัตว์น้ำ การวัดผลได้ และวิเคราะห์ธุรกิจฟาร์มสัตว์น้ำ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อต้นทุนและรายได้ในการทำฟาร์มสัตว์น้ำ

1.5 องค์การสะพานปลาและกิจการแหปลา (Fish Marketing Organization and Wholesale Activities) ศึกษาเกี่ยวกับ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับองค์การสะพานปลาและกิจการแหปลา การดำเนินงานขององค์การสะพานปลาและแหปลา การพัฒนาและส่งเสริมตลาดสินค้าสัตว์น้ำของประเทศไทย

1.6 การส่งเสริมการประมง (Fishery Extension) ศึกษาเกี่ยวกับหลักและแนวทางในการดำเนินงานส่งเสริมการประมง การวางแผนและประเมินผลโครงการส่งเสริม หลักการใช้วัสดุทัศนอุปกรณ์ในการส่งเสริม

1.7 กฎหมายทะเลระหว่างประเทศ (International Law of the Sea) ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีและแนวความคิด ตลอดจนความเป็นมาของการใช้ประโยชน์จากทะเล เขตทางทะเล และบทบัญญัติอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายทะเล

1.8 การบูรณะแหล่งน้ำจืด (Inland Water Improvement) ศึกษาเกี่ยวกับหลักและวิธีการในการบูรณะแหล่งน้ำ ประเภทและสภาพพื้นฐานทางชีววิทยาเคมีและ

กาสภาพของแหล่งน้ำเป้าหมาย การวางแผน การดำเนินการ และการประเมินผล

1.9 การจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการประมง (Water Resource Management for Fisheries) ศึกษาเกี่ยวกับวัฏจักรทางอุทกวิทยาของแหล่งน้ำ ประเภทและคุณสมบัติทางกายภาพของแหล่งน้ำ การควบคุมและการจัดการแหล่งน้ำเพื่อการประมง

1.10 หลักเศรษฐศาสตร์ประมง (Principles of Fishery Economics) ศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของทรัพยากรประมงที่มีต่อเศรษฐกิจ ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรประมง การตลาดของสินค้าสัตว์น้ำ การบริหารและนโยบายการตลาด การวิเคราะห์ราคาสินค้าสัตว์น้ำ

1.11 หลักการจัดการประมง (Principles of Fishery Management) ศึกษาเกี่ยวกับเป้าหมายในการจัดการประมง แหล่งทำการประมง หลักการคำนวณผลผลิตและสถิติประชากรสัตว์น้ำ วิธีวางระเบียบและบริหารการประมง การจัดการประมงระหว่างประเทศ และวิธีการพัฒนาการประมงของประเทศไทย

1.12 การวางแผนโครงการประมง (Fishery Project Planning) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำโครงการประมง การวางแผน การควบคุมและประเมินโครงการ การใช้เครื่องมือคอมพิวเตอร์ช่วยในการวางแผนโครงการประมง

1.13 ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการประมง (Research Methodology in Fishery Management) ศึกษาเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยและการวิเคราะห์ปัญหาทางการจัดการประมง

2. ชีววิทยาประมง (Fishery Biology) ประกอบด้วยรายวิชาหลักที่มีเนื้อหาปรากฏดังนี้

2.1 มีนวิทยา (Ichthyology) ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะภายนอกและภายในของปลากระดูกอ่อน ปลากระดูกแข็งชั้นต่ำและชั้นสูง ระบบต่าง ๆ ของร่างกายปลา ชีวประวัติและนิเวศวิทยาทั่วไป หลักการจำแนกและวิเคราะห์ชนิดของปลา

2.2 สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังทางประมง (Invertebrates for Fisheries) ศึกษาเกี่ยวกับประเภท ชนิด ชีววิทยาทั่วไป และความสำคัญของสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังทางประมง

2.3 อนุกรมวิธานของปลา (Fish Taxonomy) ศึกษาเกี่ยวกับประวัติ หน่วยและระบบ อนุกรมวิธาน ศัพท์บัญญัติและกฎเกณฑ์สากลเรื่องชื่อกับการตั้งชื่อ การเก็บรักษาตัวอย่างปลา ลักษณะของปลาและวิธีการศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในทางอนุกรมวิธาน การใช้เอกสารและรูปวิธานในการวิเคราะห์ชนิดและจัดจำแนก หลักการวาดรูปปลาและ

การเขียนรายงานทางอนุกรมวิธาน

2.4 โรคปลา (Fish Diseases) ศึกษาเกี่ยวกับการวินิจฉัยโรคปลาที่มีสาเหตุจากแบคทีเรีย ไวรัส และเชื้อรา วิธีการป้องกันและกำจัดโรค การเลี้ยงเซลล์และเนื้อเยื่อเพื่อใช้ในการศึกษาไวรัส

2.5 ปรสิตของปลา (Fish Parasitology) ศึกษาเกี่ยวกับชนิดชีวประวัติ และความสัมพันธ์ระหว่างปรสิตกับสิ่งแวดล้อม ผลกระทบที่เกิดจากปรสิตชนิดต่าง ๆ ที่มีต่อปลาและสัตว์น้ำบางชนิด การป้องกันและกำจัดปรสิต

2.6 หลักนิเวศวิทยาทางน้ำ (Principles of Aquatic Ecology) ศึกษาเกี่ยวกับหลักธรรมชาติที่มีผลเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของสิ่งมีชีวิตในน้ำ

2.7 ไฟโคโลยี (Phycology) ศึกษาเกี่ยวกับสัณฐานวิทยาของสาหร่าย การแพร่กระจาย การใช้ประโยชน์ และการจัดจำแนกหมวดหมู่ของสาหร่าย

2.8 สรีรวิทยาของสัตว์น้ำ (Physiology of Aquatic Animals) ศึกษาเกี่ยวกับ สรีรวิทยาและการปรับสมดุลภายในร่างกายของสัตว์น้ำ ความสัมพันธ์ของการทำงานในระบบต่าง ๆ ของสัตว์น้ำบางชนิด ทั้งที่มีกระดูกสันหลังและไม่มีกระดูกสันหลัง

2.9 สัตว์พื้นท้องน้ำ (Benthic Fauna) ศึกษาเกี่ยวกับนิเวศวิทยาของสัตว์พื้นท้องน้ำ ความสำคัญของสัตว์พื้นท้องน้ำต่อการจัดการประมงและสิ่งแวดล้อมในแหล่งน้ำ

2.10 แพลงค์ตอนวิทยา (Planktonology) ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะอนุกรมวิธานของแพลงค์ตอนพืชและแพลงค์ตอนสัตว์ในแหล่งน้ำ วิธีการเก็บตัวอย่างและการวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ แนวความคิดและหลักเบื้องต้นเรื่องผลผลิตของแพลงค์ตอน

2.11 ชีววิทยาประมง (Fishery Biology) ศึกษาเกี่ยวกับชีวภาพของสัตว์ของปลา และอิทธิพลของการประมงที่มีต่อประชากรปลา

2.12 พืชน้ำกับการประมง (Aquatic Plants and Fisheries) ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสัตว์น้ำกับพืชน้ำ ประโยชน์และโทษของพืชน้ำต่อการประมง การควบคุมพืชน้ำ การกำจัดน้ำเสียโดยใช้พืชน้ำ

2.13 นิเวศวิทยาของแหล่งน้ำจืด (Ecology of Freshwaters) ศึกษาเกี่ยวกับนิเวศปัจจัย วงจรของแร่ธาตุ การกระจายของสิ่งมีชีวิต และการส่งผ่านพลังงาน รวมทั้งอิทธิพลของมนุษย์ต่อระบบนิเวศ การอนุรักษ์ระบบนิเวศของแหล่งน้ำจืด

2.14 กำลังผลิตขั้นต้นของแหล่งน้ำ (Primary Productivity of Waters) ศึกษาเกี่ยวกับวิธีและเทคนิคในการวัดกำลังผลิตขั้นต้นของแหล่งน้ำประเภทต่าง ๆ ระดับความสมบูรณ์ของแหล่งน้ำเหล่านั้น และความสัมพันธ์ระหว่างแพลงค์ตอนพืชและแพลงค์ตอนสัตว์

2.15 ชลชีววิทยา (Limnology) ศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทางเคมี และทางชีวภาพ ในแหล่งน้ำจืด

2.16 ระเบียบวิธีวิจัยทางชีววิทยาประมง (Research Methodology in Fishery Biology) มีรายละเอียดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหาทางชีววิทยาประมง

3. ผลิตภัณฑ์ประมง (Fishery Products) ประกอบด้วยสาขาหลักที่มีเนื้อหาปรากฏดังนี้

3.1 หลักเทคโนโลยีทางผลิตภัณฑ์ประมง (Principles of Technology in Fishery Products) ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ การเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบ หลักการเบื้องต้นในการเก็บรักษามาตรฐานและหลัก การควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์ประมง

3.2 จุลชีววิทยาประมง (Fishery Microbiology) ศึกษาเกี่ยวกับจุลินทรีย์ที่พบในแหล่งน้ำ การจัดจำแนกหมวดหมู่ของจุลินทรีย์ ความสำคัญของจุลินทรีย์ที่มีต่อสัตว์น้ำ

3.3 การเก็บถนอมสัตว์น้ำ (Fish Preservation) ศึกษาเกี่ยวกับหลักและวิธีการเก็บถนอมสัตว์น้ำให้เหมาะสมแก่การใช้ประโยชน์ ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของวัตถุดิบและ ผลิตภัณฑ์ประมง

3.4 จุลชีววิทยาของผลิตภัณฑ์ประมง (Microbiology of Fishery Products) ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของจุลินทรีย์ในกระบวนการแปรรูปสัตว์น้ำ คุณและโทษของจุลินทรีย์ที่มีผลต่อผลิตภัณฑ์ประมง การปรับปรุงสัณฐานของผลิตภัณฑ์ประมง โคลิฟอร์ม และแบคทีเรียบางชนิดที่ใช้ในการกำหนดมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ประมง

3.5 การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ประมง (Fishery Products Analysis) ศึกษาเกี่ยวกับหลักและวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ประมง โดยวิธีทางเคมีและนิสิกส์ ซึ่งรวมทั้งการตรวจคุณภาพผลิตภัณฑ์ประมง การวิเคราะห์ปริมาณวิตามินและกรคอมิโน การประเมินค่าโปรตีน

3.6 การควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ประมง (Quality Control of Fishery Products) ศึกษาเกี่ยวกับหลักการควบคุมคุณภาพ วิธีการวัดค่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของ วัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ประมง การควบคุมการผลิต การใช้วิธีทางสถิติในการประเมินผล

3.7 เครื่องมือแปรรูปผลิตภัณฑ์ประมง (Fish Processing Machines) ศึกษาเกี่ยวกับเครื่องมือต่าง ๆ และส่วนประกอบที่สำคัญ หลักการทำงานของเครื่องมือสำหรับ ทำการแปรรูปผลิตภัณฑ์ประมง หลักการออกแบบโรงงาน

3.8 การให้ความเย็นผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ (Refrigeration of Aquatic

Products) ศึกษาเกี่ยวกับหลักการและระบบของเครื่องทำความเย็น การใช้ความเย็นเก็บรักษาผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ

3.9 กรรมวิธีแปรรูปสัตว์น้ำ (Fish Processing) ศึกษาเกี่ยวกับหลักการและกรรมวิธีแปรรูปสัตว์น้ำโดยการใช้สารเคมี การทำเค็ม การทำแห้ง การหมักดอง การฉายรังสี และอื่น ๆ รวมทั้งกรรมวิธีแปรรูปสัตว์น้ำโดยใช้ความร้อน หลักการใช้ภาชนะบรรจุมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ประมง

4. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (Aquaculture) ประกอบด้วยสาขาวิชาหลักที่มีเนื้อหาปรากฏดังนี้

4.1 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทั่วไป (General Aquaculture) ศึกษาเกี่ยวกับประวัติการเลี้ยงสัตว์น้ำ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ การสร้างบ่อ การใส่ปุ๋ย การให้อาหาร และปัญหาเกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

4.2 หลักการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (Principles of Aquaculture) ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในโลก ประวัติการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและสภาวะปัจจุบันเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในประเทศไทย ความรู้เกี่ยวกับดิน น้ำ ปุ๋ย และอาหารเพื่อการเลี้ยงสัตว์น้ำ ตลอดจนชนิดของสัตว์น้ำที่นิยมเลี้ยง

4.3 การเพาะและอนุบาลปลาน้ำจืด (Breeding and Nursing of Freshwater Fishes) ศึกษาเกี่ยวกับปรัชญาเกี่ยวกับการเพาะและขยายพันธุ์ปลาน้ำจืดหลักและวิธีการในการเพาะขยายพันธุ์ การอนุบาล และการบริหารงาน

4.4 การเพาะและอนุบาลสัตว์ทะเล (Breeding and Nursing of Marine Animals) ศึกษาเกี่ยวกับหลักและวิธีการเพาะ ฝึก และอนุบาลสัตว์ทะเล จำพวกกุ้ง ปู หอย ปลา และอื่น ๆ ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ

4.5 การเลี้ยงปลาน้ำจืด (Freshwater Fish Culture) ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงปลาน้ำจืดแบบต่าง ๆ ผลผลิต การจับ และการลำเลียงขนส่ง ปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อการค้า

4.6 การเลี้ยงสัตว์ทะเล (Mariculture) ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงสัตว์ทะเล จำพวกกุ้ง ปู หอย ปลา สำหรับทะเล และอื่น ๆ ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ

4.7 คุณภาพน้ำกับกำลังผลิตของบ่อปลา (Water Quality and Productivity of Fish Ponds) ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพน้ำและกำลังผลิตของบ่อปลา การหมุนเวียนของแร่ธาตุ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพน้ำกับกำลังผลิตของบ่อปลา

4.8 วิศวกรรมประมง (Fishery Engineering) ศึกษาเกี่ยวกับนิยามและ

คุณสมบัติของน้ำในแง่กลศาสตร์ ทั้งสถิตศาสตร์และพลศาสตร์ การวิเคราะห์มิติและความคล้ายคลึง การประยุกต์กลศาสตร์ของน้ำในการประมง การวิเคราะห์โครงสร้างและออกแบบโครงสร้างคอนกรีต เหล็กและไม้ การประยุกต์การออกแบบเชิงวิศวกรรมโยธาในการประมง

4.9 อาหารและการให้อาหารปลา (Fish Feed and Feeding) ศึกษาเกี่ยวกับวัตถุดิบที่ใช้เป็นส่วนผสมของอาหาร ส่วนประกอบทางเคมี หลักการพิจารณาคัดเลือกวัตถุดิบ คุณค่าทางอาหารที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ การเจริญเติบโตและการสืบพันธุ์ของสัตว์น้ำหลักและวิธีการให้อาหารสัตว์น้ำ

4.10 พันธุศาสตร์สัตว์น้ำ (Genetics of Aquatic Animals) ศึกษาเกี่ยวกับหลักการทางพันธุศาสตร์สัตว์น้ำ การศึกษาโครโมโซม การถ่ายทอดลักษณะทั้งคุณภาพและปริมาณ การใช้ประโยชน์พันธุศาสตร์ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

4.11 การวิเคราะห์น้ำ (Water Analysis) ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีเครื่องมือและวิธีการวิเคราะห์คุณสมบัติของน้ำ การอ่านข้อมูล และการประยุกต์เพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

4.12 การสร้างบ่อปลา (Fish Pond Construction) ศึกษาเกี่ยวกับหลักและวิธีการเลือกสถานที่สร้างบ่อ การสำรวจรังวัดและการทำแผนที่การสร้างบ่อปลาและระบบน้ำ และการออกแบบบ่อ และอุปกรณ์เพื่อใช้เลี้ยงปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ

ข้อน่าสังเกตเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำคือ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมักแบ่งออกเป็น การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ซึ่งได้แก่การเพาะเลี้ยงในแหล่งน้ำจืดจนถึงเขตป่าชายเลน การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย ได้แก่การเพาะเลี้ยงบริเวณป่าชายเลนและเขตที่ได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเล และการเพาะเลี้ยงสัตว์ทะเล ได้แก่การเพาะเลี้ยงในเขตตั้งแต่ชายฝั่งทะเลออกไป (วีระวัฒน์ หงสกุล 2522: 19-20)

5. วิทยาศาสตร์ทางทะเล (Marine Science) ประกอบด้วยสาขาวิชาหลักที่มีเนื้อหาปรากฏดังนี้

5.1 วิทยาศาสตร์ทางทะเลเบื้องต้น (Introduction to Marine Science) ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับทะเลและมหาสมุทร การใช้ประโยชน์ทรัพยากร การบริหารและการวางแผนเพื่อการใช้ประโยชน์จากทะเลและมหาสมุทร

5.2 อุตุนิยมวิทยา (Meteorology) ศึกษาเกี่ยวกับ ลม ฟ้า อากาศ เกี่ยวกับเมฆ ฝน ลม และทิศทางลม

5.3 สมุทรศาสตร์ทั่วไป (General Oceanography) ศึกษาเกี่ยวกับกำเนิดและลักษณะของทะเลและมหาสมุทร สมบัติทางเคมีและกายภาพของน้ำทะเล ตลอดจนอิทธิพลต่อสิ่งมีชีวิต

5.4 เครื่องมือทำการประมง (Fishing Gear) ศึกษาเกี่ยวกับเครื่องมือทำการประมงทะเลชนิดต่าง ๆ และวิธีใช้

5.5 ธรณีวิทยาทางทะเล (Marine Geology) ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของผิวโลก ใล่ล่ทวีป และชายฝั่ง ตะกอนชนิดต่าง ๆ และการแพร่กระจายทรัพยากรใต้ท้องทะเล

5.6 จุลชีววิทยาในทะเล (Marine Microbiology) ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของจุลินทรีย์ที่อาศัยอยู่ในทะเล

5.7 ชีววิทยาทางทะเล (Marine Biology) ศึกษาเกี่ยวกับชีววิทยาของสัตว์และพืชทะเล สภาพแวดล้อม ประโยชน์จากพืชและสัตว์ดังกล่าวในทางการประมง การประยุกต์ใช้ประโยชน์จากสัตว์และพืชทะเลโดยการปรับปรุงพันธุ์ หรือบางแห่งเรียกว่า เทคโนโลยีชีวภาพทางทะเล

5.8 กึ่ง (Natantia), ปู (Reptantia), หอยทะเล (Marine Mollusc) และลูกปลาทะเล (Marine Fish Larvae) ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปอนุกรมวิธาน และนิเวศวิทยาของกึ่ง ปู หอยทะเล ลูกปลาทะเล ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ

5.9 ชีววิทยาของน้ำกร่อย (Biology of Brackishwater) ศึกษาเกี่ยวกับพืชและสัตว์ในน้ำกร่อย การดำรงชีพ และการปรับตัวของพืชและสัตว์ต่อการเปลี่ยนแปลงทางเคมีและฟิสิกส์

5.10 ประวัติทางธรรมชาติของสัตว์ทะเล (Natural History of Marine Animals) ศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นอยู่และการแพร่พันธุ์ของสัตว์ทะเลตามสภาพแวดล้อม

5.11 มลพิษในทะเล (Marine Pollution) ศึกษาเกี่ยวกับชนิดและที่มาของการเกิดมลพิษ การพัดพาของมลพิษและการแพร่กระจายในน้ำ ในตะกอน ในสัตว์และพืชทะเล ผลกระทบที่มีต่อระบบนิเวศวิทยาของทะเล และต่อคน

5.12 สมุทรศาสตร์เคมี (Chemical Oceanography) ศึกษาเกี่ยวกับสมบัติทางเคมี ปริมาณแร่ธาตุ และองค์ประกอบของน้ำทะเล

5.13 สมุทรศาสตร์กายภาพ (Physical Oceanography) บางแห่งเรียกสมุทรศาสตร์สภาวะ ศึกษาเกี่ยวกับสมบัติทางกายภาพและการหมุนเวียนของน้ำทะเล

5.14 การเดินเรือชายฝั่ง (Coastal Navigation) ศึกษาเกี่ยวกับการเดินเรือและอุปกรณ์การเดินเรือชายฝั่ง

5.15 เครื่องมือสมุทรศาสตร์และวิธีใช้ (Instruments and Methods in Oceanography) ศึกษาเกี่ยวกับเครื่องมือและวิธีใช้เครื่องมือในการสำรวจทางสมุทรศาสตร์

บางแห่งเรียกสาขาวิชาที่ว่า เทคโนโลยีทางทะเล

การจัดแบ่งเนื้อหาสารนิเทศทางการประมงในต่างประเทศ มีความแตกต่างจากของไทย ดังเช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา วิทยาลัยที่มีชื่อเสียงทางการศึกษาสาขาประมงแห่งหนึ่งคือ วิทยาลัยประมงและสมุทรศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยวอชิงตัน (College of Ocean and Fishery Sciences, University of Washington) โดย Royce (1984: 27-30) ได้แบ่งขอบเขตเนื้อหาสาขาประมงหรือวิทยาศาสตร์การประมง (Fishery Science) ออกตามการวิจัย 2 รูปแบบ ได้แก่ การวิจัยแบบพื้นฐานและการวิจัยแบบประยุกต์ ดังนี้

1. การวิจัยแบบพื้นฐาน (Basic Research) มักเป็นการวิจัยในสาขาทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการประมง โดยมีการวิจัยในลักษณะนี้ในมหาวิทยาลัยเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มวิชาหลักที่แบ่งโดยวารสารหลักทางประมงออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

1.1 ชีววิทยานรรณนา (Descriptive Biology) มีเนื้อหาประกอบด้วย

- มีนวิทยา
- สรีรวิทยา
- กายวิภาค, มหภาคและจุลภาค
- พฤติกรรม

1.2 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (Aquaculture) ประกอบด้วย

- นหาณีวิทยาและจุลชีววิทยา
- พันธุศาสตร์
- โภชนาการ

1.3 นิเวศวิทยา (Ecology) ประกอบด้วย

- ชลชีววิทยา
- สมุทรศาสตร์
- แหล่งน้ำ
- พลวัตประชากร
- เคมีวิเคราะห์

1.4 สังคมศาสตร์ (Social Sciences) ประกอบด้วย

- เศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ
- มนุษยศาสตร์และวัฒนธรรม

- วิทยาการของกฎหมายเกี่ยวกับการประมง

1.5 การถนอมรักษาปลา (Fish Preservation) มีเนื้อหาประกอบด้วย

- การใช้สารเคมีรักษาเนื้อปลา
- จุลชีววิทยาของเนื้อปลา

2. การวิจัยแบบประยุกต์ (Applied Research) พัฒนามาจากการวิจัยแบบพื้นฐาน มักนำมาปรับใช้ภายหลังจากที่มีปัญหาทางการประมงเกิดขึ้น การวิจัยลักษณะนี้มีในหน่วยงานราชการ เป็นส่วนใหญ่ และบางครั้งได้รับการสนับสนุนจากวงการอุตสาหกรรมเพื่อผลในการปกป้องสภาวะแวดล้อม การวิจัยแบบประยุกต์ประกอบด้วยกลุ่มวิชาหลัก 7 กลุ่ม ได้แก่

2.1 การประเมินปริมาณปลา (Assessment of Fish Stocks) มีเนื้อหาประกอบด้วย

- พฤติกรรมการเคลื่อนย้ายและการสืบพันธุ์
- อัตราการเจริญเติบโตและความชุกชุม
- ผลกระทบจากการจับปลา
- ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม

2.2 การควบคุมการจับปลา (Control of Fishing) มีเนื้อหาประกอบด้วย

- ผลกระทบของกฎข้อบังคับในด้าน ปริมาณปลา, ปริมาณการจับ, ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของชาวประมง และโครงสร้างทางสังคมของชุมชนผู้มีอาชีพทำประมง

- สุขภาพบังคับใช้กฎข้อบังคับ

2.3 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (Aquaculture) ประกอบด้วย

- การควบคุมการสืบพันธุ์
- การคัดเลือกพันธุ์
- การผลิตพันธุ์
- การควบคุมอาหาร
- การให้อาหาร
- การวินิจฉัยโรคและการควบคุม
- การสร้างบ่อปลา

2.4 การคุ้มครองสภาพแวดล้อม (Environmental Protection) ประกอบด้วย

- การศึกษาโครงสร้างพื้นฐาน
- การรักษาโรคที่เกิดจากมลพิษทางสิ่งแวดล้อม

- การตรวจสอบทางชีวภาพ
- การติดตามผลการตรวจสอบ
- การคาดคะเนผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
- การประเมินคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- การประเมินอันตราย
- พิษวิทยาทางสภาพแวดล้อม

2.5 การจับปลา (Fish Capture) ประกอบด้วย

- พฤติกรรมของปลาและสรีรวิทยาเกี่ยวกับเส้นทางการเคลื่อนย้าย, การรวมฝูงปลา, ระบบการรับรู้, ถิ่นที่อยู่ตามธรรมชาติ และพฤติกรรมการสืบพันธุ์
- การตรวจสอบสภาพน้ำจากเสียงสะท้อน
- พฤติกรรมการใช้เครื่องมือจับปลา

2.6 ยุทธวิธีในการจับปลา (Fishing Strategy) ประกอบด้วย

- แหล่งที่อยู่, ความชุกชุม และการรวมตัวของปลา
- ลักษณะที่ดีของเรือประมง
- กฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ
- การคาดคะเนปริมาณปลาที่จะจับได้

2.7 การถนอมรักษาปลาและการตลาด (Fish Preservation and Marketing) ประกอบด้วย

- ระบบการถนอมรักษาและการบรรจุหีบห่อ
- การปรับปรุงคุณภาพและการควบคุม
- การวิเคราะห์ตลาด
- การพัฒนาผลิตภัณฑ์
- การคาดคะเนความต้องการ
- นโยบายเกี่ยวกับสินค้าคงคลัง

ประโยชน์ของทรัพยากรสำนึกเทศทางการประมง

ทรัพยากรสำนึกเทศทางการประมง มีประโยชน์ต่อบุคคล กลุ่มบุคคล และหน่วยงานต่าง ๆ ในลักษณะต่อไปนี้

1. ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ในขณะที่นักวิทยาศาสตร์การประมง นักวิจัย นักวิชาการ เปรียบเสมือนแหล่งสารสนเทศที่สำคัญแห่งหนึ่ง นักการศึกษาเหล่านี้ยังมีความจำเป็นต้องใช้สารสนเทศทางการประมงทั้งในระดับแคบแต่ลุ่มลึก และในระดับกว้างเนื่องจากสาขาประมงมีความเกี่ยวข้องกับวิชาการแขนงต่าง ๆ จำนวนมาก ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการใช้เป็นหลักฐานอ้างอิง ค้นคว้า หาข้อเท็จจริง อันเป็นวิถีทางพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้าทางสาขาวิชาการประมงต่อไป

2. ด้านการวางแผน ข้อมูลประเภทตัวเลขและสถิติที่แสดงถึงโครงสร้างพื้นฐานทางการประมงของประเทศ แนวโน้มทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และอุตสาหกรรม ที่สะท้อนให้เห็นภาพที่เป็นจริงของโครงการหรือกิจการที่ได้ดำเนินการไปแล้ว เป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อผู้มีบทบาทในการวางแผน การบริหารโครงการ/กิจการทางการประมงของหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ เนื่องจากบุคคลกลุ่มนี้มีความต้องการสารสนเทศเพื่อประกอบการพิจารณาประเมินผลโครงการหรือกิจการ หาข้อสรุปเพื่อนำผลที่ได้มาแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาโครงการ/กิจการที่ได้รับมอบหมายให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อไป

3. ด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงถึงความก้าวหน้าทางสาขาวิชาชีพอิงทางการประมง ลู่ทางในการลงทุนกับต่างประเทศ โอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการธุรกิจและอุตสาหกรรมมีความต้องการใช้ประกอบการตัดสินใจสร้างความมั่นใจในการลงทุนทางธุรกิจอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประมง เนื่องจากเป็นการลงทุนที่ต้องใช้เงินมหาศาล

4. ด้านบุคคล เช่น เกษตรกร ชาวประมง บุคคลเหล่านี้เป็นผู้ต้องการความรู้และคำแนะนำในการประกอบอาชีพเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะข้อมูลที่จะใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดผลกระทบต่อสาขาอาชีพนั้นมากขึ้นเป็นลำดับ คำแนะนำชี้แนะจากบุคคลโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการประมงของทางราชการที่ยังมีจำนวนจำกัดนั้น ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรที่มีเป็นจำนวนมากได้ เกษตรกรจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น จากผลการวิจัยของ สมจิต ชัยภักดิ์ (2525: 1) พบว่าเอกสารเผยแพร่การเกษตรซึ่งรวมถึงการประมงเป็นสื่อมวลชนที่สามารถเข้าถึงเกษตรกรทั่วประเทศอย่างกว้างขวางและถาวร ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเกษตรกรสามารถเก็บไว้ได้นาน นำมาอ่านได้ทุกเวลา ทุกโอกาสและทุกสถานที่ ดังนั้นข้อมูลสารสนเทศทางการประมงที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ถูกต้อง เพียงพอ และมีความเชื่อถือได้ ประกอบกับข้อมูลที่เป็นกฎ ระเบียบ ข้อบังคับทางการประมงของทางราชการที่มีอยู่น้อยมากนั้น จึงจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการนำทางในการประกอบอาชีพ และเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นจากการไม่ได้รับข่าวสารได้

แหล่งผลิตทรัพยากรสารสนเทศทางการประมง

ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสารสนเทศทางการประมงมีภารกิจคือ การจัดหาวัสดุสิ่งพิมพ์ที่ให้ความรู้ทางสาขาระดมแก่ผู้ใช้สารสนเทศ ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ประกอบการ นักวิชาการ และบุคคลผู้สนใจอื่น ๆ ในการจัดหาสารสนเทศ ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้เกี่ยวกับผู้ผลิตแต่ละประเภทและวัตถุประสงค์ในการผลิต ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์ของผู้ผลิตหมายถึง เหตุผลในการเสนอเนื้อหาของสารสนเทศที่ผลิต นอกจากนั้นการศึกษาการผลิตเอกสารของแหล่งผลิต ยังเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาแหล่งสารสนเทศทางการประมงนอกเหนือจากการศึกษางานห้องสมุด การบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศในหน่วยงานของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสารสนเทศ แหล่งผู้ผลิตสารสนเทศทางการประมงแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. สถาบันการศึกษา
2. หน่วยงานอื่นที่มีใช้สถาบันการศึกษา
3. หน่วยงานภาคเอกชน

1. สถาบันการศึกษา

ปัจจุบันสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้ผลิตสารสนเทศจำนวนมากเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตร และเพื่อรายงานผลการวิจัยที่มีส่วนเสริมความก้าวหน้าทางการเรียนการสอน สถาบันการศึกษาที่กล่าวถึงตามลำดับพร้อมกับเอกสารสิ่งพิมพ์ที่มีการผลิตที่จะขอยกเป็นตัวอย่าง มีดังต่อไปนี้

- 1.1 สถาบันการศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย
- 1.2 สถาบันการศึกษาไม่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย
- 1.3 สถาบันการศึกษาเอกชน

1.1 สถาบันการศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาระดับสูงที่มีหน้าที่หลัก 4 ประการ คือ การสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ดังกล่าวหลายแห่งที่มีการเรียนการสอนในสาขาเกษตรศาสตร์ โดยมีสาขาประมงเป็นสาขาหลักในสังกัด และมีการผลิตสื่อการสอนประเภทสิ่งพิมพ์ออกมาเป็นจำนวนมาก มหาวิทยาลัยหลักรวมทั้งสถาบันเทียบเท่าที่มีการผลิตสารสนเทศทางการประมงระหว่างปี 2529-2533 มี 11 แห่ง ดังนี้

1.1.1 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หน่วยงานหลักที่ผลิตสารนิเทศทางการประมง ได้แก่ (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ม.ป.ป.: 43-86)

ก. คณะประมง ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2486 เป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งเดียวของประเทศที่มีการศึกษาสาขาประมงในระดับคณะ แบ่งออกเป็น 5 ภาควิชาคือ ภาควิชาการจัดการประมง ภาควิชาชีววิทยาประมง ภาควิชาผลิตภัณฑ์ประมง ภาควิชาเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล ทำการสอนทั้งในระดับปริญญาตรีและโท นอกจากการศึกษา ด้านประมงแล้ว คณะประมง ยังดำเนินการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์พื้นฐานและวิทยาศาสตร์ประยุกต์ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการสอน การวิจัย และการพัฒนาการประมงของประเทศไทย ตัวอย่างของเอกสารสิ่งพิมพ์ที่ผลิต ได้แก่

- หนังสือ "คู่มือการจำแนกครอบครีวปลาของไทย" ผลิตในปี พ.ศ. 2530 โดย ทวีศักดิ์ ทรงศิริกุล เป็นการจัดประเภทครอบครีวปลาที่พบประจำในน่านน้ำไทยในขณะนั้น ซึ่งมีอยู่ถึง 152 ครอบครีว

- หนังสือ "มันวิทยา (ปฏิบัติการ)" โดย สุภาพ มงคลประสิทธิ์ (2529) เป็นตำราที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนในห้องปฏิบัติการ ในเรื่องเกี่ยวกับลักษณะรูปร่างของปลา อวัยวะภายนอกและภายใน ระบบการทำงานและหน้าที่ของอวัยวะต่าง ๆ เหล่านั้น เนื้อหาในส่วนท้ายของเล่มให้อนุกรมวิธานการจำแนกชนิดของปลา ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนรู้จักปลาทั้งที่สูญพันธุ์ไปแล้วและที่ยังมีอยู่ในปัจจุบัน โดยแบ่งเป็นกลุ่มปลากระดูกอ่อนและปลากระดูกแข็งที่เป็นปลาเศรษฐกิจสำคัญของไทย

ข. คณะอุตสาหกรรมเกษตร สังกัดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2523 ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ซึ่งมุ่งที่จะพัฒนาการใช้ประโยชน์จากผลผลิตทางการเกษตรของประเทศด้วยการอุตสาหกรรมเกษตร ภาควิชาในสังกัดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการประมง ได้แก่ ภาควิชาเทคโนโลยีชีวภาพ ภาควิชาพัฒนาผลิตภัณฑ์ ภาควิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร ตัวอย่างของเอกสารสิ่งพิมพ์ที่ผลิต ได้แก่

- หนังสือ "เทคโนโลยีของผลิตภัณฑ์ประมง" โดย วรณวิบูลย์ กาญจนกฤษ (2529) เป็นตำราประกอบการสอนเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้บรรจุผลิตภัณฑ์ประมง

- รายงานผลการวิจัยเรื่อง "การพัฒนาการผลิตหอยนางรมพันธุ์ใหญ่" โดย ศุภพงศ์ ภูวนิพนธ์ และคนอื่น ๆ (2532)

ค. คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ เป็นคณะหนึ่งของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ได้รับการสถาปนาชื่อคณะเมื่อปี พ.ศ. 2502 ทำหน้าที่ให้การศึกษา วิจัย และ

เผยแพร่ความรู้ทางสาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจในระดับปริญญาตรีถึงระดับปริญญาเอก ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร เป็นภาควิชาที่ให้การศึกษานับหนักในด้านหลักและปัญหาเศรษฐกิจ ทางด้านการเกษตร เอกสารที่ผลิตส่วนมากเป็นรายงานวิจัย ตัวอย่างเช่น

- รายงานวิจัยเรื่อง "เศรษฐกิจการผลิตหอยนางรมในประเทศไทย" โดยสมคิด ทักษิณาวิสุทธิ์ สังกัดงานวิจัยสังคมศาสตร์การประมงแห่งเอเชีย ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2530)

ง. คณะวิทยาศาสตร์ จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาจัดแบ่งคณะใน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2509 ทำหน้าที่ให้การศึกษาวิจัย และเผยแพร่ความรู้ทาง สาขาวิทยาศาสตร์ มีภาควิชาพฤกษศาสตร์ ซึ่งได้รับการสถาปนาเมื่อปี 2524 ทำหน้าที่สอนวิชา ฐานทางพฤกษศาสตร์ให้กับนิสิตคณะวิทยาศาสตร์ คณะประมง คณะวนศาสตร์ คณะสัตวแพทย- ศาสตร์ คณะเกษตร และคณะศึกษาศาสตร์ (เกษตร) ผลิตวิทยาศาสตร์บัณฑิตและวิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิตสาขาชีววิทยา (พฤกษศาสตร์) และให้บริการความรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์แก่ประชาชน และหน่วยราชการทั่วไปที่มาปรึกษาขอความร่วมมือ ตัวอย่างเอกสารทางการประมงที่ผลิต ได้แก่

- คำราประกอบการสอนเรื่อง "นรรณไม้หน้า" โดย สุชาดา ศรีเพ็ญ (2530)

จ. บัณฑิตวิทยาลัย มีสถานะเทียบเท่าคณะสังกัดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2509 มีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินการศึกษาชั้นบัณฑิตของมหาวิทยาลัย โดยเป็น หน่วยงานกลางในการรับสมัคร ลงทะเบียน คิดค่าผลการศึกษา ควบคุมการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ตรงตามข้อบังคับของบัณฑิตวิทยาลัย มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อยกระดับการศึกษาของอาจารย์ นักวิชาการ และผู้ประกอบการอาชีพในสาขาต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ และเพื่อ ส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการในการศึกษาระดับมหาบัณฑิตสาขาวิทยาศาสตร์การประมงตาม หลักสูตร (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, ม.ป.ป.: 1) สามารถผลิตผลงานในรูป วิทยานิพนธ์ออกมาเป็นจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น

- "การใช้สาหร่ายเกลียวทองสดเป็นส่วนประกอบของอาหารผสม สำหรับเลี้ยงปลาตะเพียนขาวและปลาคูกอุส" โดย บานชื่น ชลสวัสดิ์ (2532)

ฉ. สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม ได้รับการสถาปนาในมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์เมื่อ พ.ศ. 2524 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ทำหน้าที่ ผลิตโสตทัศนอุปกรณ์สำหรับใช้ในการส่งเสริมและการสอนของอาจารย์ ผลิตบัณฑิตสาขาส่งเสริม การเกษตรระดับปริญญาโท และทำการค้นคว้าวิจัยในสาขาส่งเสริมการเกษตร ตลอดจนเผยแพร่ สื่อการศึกษาและพัฒนาชนบท ตัวอย่างเอกสารทางการประมงที่ผลิต ได้แก่

- หนังสือคู่มือเรื่อง "การเลี้ยงกุ้ง" โดย ปิยะพงศ์ โชคดีพันธุ์ (2529)

ช. สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นหน่วยงานระดับคณะ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2521 มีหน้าที่ในการบริหาร ประสานงาน ให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกในการวิจัยหลายด้าน ดำเนินการแสวงหาแหล่งสนับสนุนการวิจัยจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งจากเงินภายในและภายนอกประเทศ เพื่อให้กิจกรรมการดำเนินงานวิจัยของอาจารย์ นักวิจัยของมหาวิทยาลัย สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดคือส่วนรวม สถาบันทางการประมงในสังกัดได้แก่ สถาบันวิจัยประมงคลองวาฬ สถาบันวิจัยประมงศรีราชา และสถาบันวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนอง ซึ่งมีหน้าที่ให้บริการงานวิจัยทางด้านสมุทรศาสตร์ประมงและสมุทรศาสตร์สากะ เเคมี ชีววิทยา และนิเวศน์วิทยาทางทะเลของสัตว์น้ำและสาหร่ายทะเลต่าง ๆ ทั้งงานวิจัยพื้นฐานและงานวิจัยประยุกต์ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนและการบริการความรู้ทางวิชาการให้แก่ผลิต และเกษตรกรชาวประมงทั่วไป ตัวอย่างเอกสารที่ผลิต ได้แก่

- รายงานวิจัยเรื่อง "อัตราการเจริญเติบโตและอัตราการรอดของลูกปลากะพงขาวที่อนุบาลในกระชังอวนโดยมีความหนาแน่นต่างกัน" โดยมานพ มิศรสมหวัง และ วิไลวรรณ ยิ่งพลพันธ์ (2531)

1.1.2 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกของประเทศ ก่อกำเนิดจากสำนักฝึกวิชาข้าราชการพลเรือน ในปี พ.ศ. 2442 ต่อมาในปี พ.ศ. 2459 รัชกาลที่ 5 โปรดประคิษฐานเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน่วยงานหลักที่ผลิตได้แก่ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2530: 3-303)

ก. คณะวิทยาศาสตร์ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2459 แบ่งออกเป็น 15 ภาควิชา โดยมีภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเลเป็นภาควิชาหลักที่ทำหน้าที่ในการสอนและวิจัยทางการประมง ในระดับปริญญาตรีจนถึงปริญญาเอก สำหรับปริญญาตรีเปิดสอน 2 สาขาคือ ชีววิทยาทางทะเลและการประมง และสมุทรศาสตร์สากะและเคมี ซึ่งนับว่าเป็นสถาบันแห่งเดียวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ให้ปริญญาในสาขาสมุทรศาสตร์สากะและเคมี งานวิจัยส่วนใหญ่ในภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเลมักอยู่ในรูปของสหวิทยาการ ซึ่งจำแนกออกเป็น 5 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ สมุทรศาสตร์ คุณภาพสิ่งแวดล้อม มลพิษทางทะเลและผลกระทบจากการเกิดมลพิษทางทะเล การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การวิจัยเกี่ยวกับป่าไม้ชายเลนรวมทั้งแนวปะการัง นอกจากนี้มีภาควิชาเทคโนโลยีทางอาหารเป็นหน่วยงานระดับรองลงมาที่ศึกษาเกี่ยวกับการประมง ในด้านเทคโนโลยีทางอาหาร ซึ่งสอนเกี่ยวกับกระบวนการแปรรูปและถนอมอาหารอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสูง และด้านเทคโนโลยีทางชีวภาพ ซึ่งสอนเกี่ยวกับการผลิตสารชีวเคมีจากสิ่งมีชีวิต เพื่อนำไปประกอบในอุตสาหกรรมอาหารประเภทต่าง ๆ

ตัวอย่างเอกสารทางการประมงที่ผลิต ได้แก่

- ตำรา "สมุทรศาสตร์เคมี" โดย มนุคี หังสพฤกษ์ (2529)
- รายงานวิจัยเรื่อง "การศึกษาชีววิทยาของกบนา *Rana tigerina* ปัญหาและการพัฒนาการเลี้ยงกบในประเทศไทย" โดย มุสดี ปริยานนท์และคนอื่น ๆ (2531)

ข. คณะสัตวแพทยศาสตร์ จัดตั้งในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ. 2480 ปัจจุบันมีศูนย์วิจัยโรคสัตว์น้ำ ภาควิชาอายุรศาสตร์ ซึ่งก่อตั้งเมื่อปี 2524 เป็นหน่วยงานในสังกัดที่ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยทางโรคสัตว์น้ำโดยเฉพาะ เพื่อทำการสอนนิสิตสัตวแพทย์ระดับปริญญาตรี ตัวอย่างเอกสารที่ผลิตและเผยแพร่ ได้แก่

- "วารสารโรคสัตว์น้ำ" กำหนดออกตราช 3 เดือน เดิมมีชื่อว่า วารสารชมรมโรคปลา (Journal of Aquatic Animal Diseases) จัดพิมพ์โดยชมรมโรคปลาของคณะสัตวแพทยศาสตร์เป็นครั้งแรกในปี 2521 ปัจจุบันเจ้าของคือคณะสัตวแพทยศาสตร์โดยตรง มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้และส่งเสริมการศึกษาเกี่ยวกับโรคของสัตว์น้ำ ตลอดจนส่งเสริมการเลี้ยงปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ

ค. สถานีวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเลและศูนย์ฝึกนิสิตเกาะสีชัง จัดตั้งในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2522 ปัจจุบันสังกัดสถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ เป็นสถานีวิจัยภาคสนามของภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเลตั้งอยู่ที่กิ่งอำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี ทำหน้าที่ให้การศึกษาค้นคว้า วิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเล วาริชกรรมการเพาะเลี้ยงและการอนุรักษ์ทรัพยากรทางน้ำ ให้บริการความรู้ทางวิชาการและความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพทางการประมงแก่นักนิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป โดยมีเป้าหมายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (2530-2534) ให้เป็นศูนย์ข้อมูลสมุทรศาสตร์ไทย และประสานงานโครงการวิจัยที่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงาน องค์กร และสถาบันการศึกษาของภาครัฐและเอกชนทั้งภายในและต่างประเทศ ตัวอย่างเอกสารสิ่งพิมพ์ที่ผลิตและเผยแพร่ ได้แก่

- "รายงานประจำปี" กำหนดออกตราช 2 ปี (Biennial) มีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานกิจกรรม ขอบเขต ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของสถานีวิจัย และรายงานผลงานทางวิชาการทั้งที่กำลังดำเนินงานอยู่ และที่ได้ดำเนินการเสร็จลุล่วงไปแล้ว
- "รายงานวิชาการ (Technical Report)" เสนอรายงานผลงานวิจัยด้านวาริชกรรมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นส่วนใหญ่ โดยมีทั้งที่ใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษในการเขียนรายงาน

ง. บัณฑิตวิทยาลัย ก่อตั้งในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ. 2505 มีหน้าที่ส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยขั้นสูง กำหนดนโยบายการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาให้ได้มาตรฐาน เพื่อผลิตอาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นักบริหารและผู้ประกอบอาชีพขั้นสูงเพื่อสนองความต้องการของประเทศ เพื่อปรับปรุงและขยายขอบเขตการศึกษาทุกสาขาวิชาให้มีลักษณะเป็นสหวิทยาการ และส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยของนิสิตในทุกสาขาวิชา ที่เป็นประโยชน์คือความก้าวหน้าของสถาบัน การศึกษาและประเทศชาติโดยรวม ตัวอย่างเอกสารทางการประมงที่ผลิตปรากฏในรูปวิทยานิพนธ์ เช่น

- "ปริมาณโลหะหนักบางชนิดในห่วงโซ่อาหารของปลาหมึกและปลาอินทรีที่พบบริเวณชายฝั่งทะเลจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด" โดย นัชรา เน็ชรนิรุฒ (2531)

จ. สถาบันวิจัยสังคม ก่อตั้งในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ. 2517 ทำหน้าที่วิจัยโดยเฉพาะทางสังคมในลักษณะเชิงแก้ปัญหาแบบข้ามสาขาวิชา โดยเน้นหนักในลักษณะที่คาบเกี่ยวหลายสาขาวิชาการทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สถาบันมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางให้บริการ การร่วมมือ การประสานงาน การส่งเสริม และการดำเนินการศึกษาวิจัยระดับสูงเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาทางสังคมไทยในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ตัวอย่างเอกสารทางการประมงที่ผลิตและเผยแพร่ ได้แก่

- "รายงานประเมินโครงการประมงหมู่บ้านคามแผนพัฒนาชนบท ฉบับที่ 5 (2525-2529)" เป็นรายงาน 2 เล่มที่จัดทำโดยได้รับการมอบหมายจากกรมประมง ซึ่งเล่มแรกเป็นการเสนอผลการวิเคราะห์ผลกระทบทางด้านประมง สังคม และเศรษฐกิจจากโครงการประมงหมู่บ้านดังกล่าว และเล่มที่สอง เป็นการรายงานผลกระทบของโครงการที่มีต่อสังคมและชุมชน นำเสนอการศึกษากรณีเฉพาะของโครงการที่ประสบความสำเร็จและโครงการที่ล้มเหลว (ตามมาตรฐานของกรมประมง) 8 โครงการ ผลกระทบมีความแตกต่างกันในบางพื้นที่ ซึ่งมาจากปัจจัย 2 ประการคือ สภาพภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมเป็นหลัก

ฉ. โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝายวิจัย จัดตั้งในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ. 2524 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประสานงานและดำเนินงานเผยแพร่ผลงานวิจัยและวิชาการทุกสาขาวิชาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้แพร่หลาย รับรู้ และเป็นประโยชน์กับหน่วยงาน นักวิชาการ ผู้สนใจ และประชาชนทั่วไป การประสานงานจะกระทำกับหน่วยงานประชาสัมพันธ์ทั้งภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัย ในเรื่องการจัดประชุมทางวิชาการระหว่างนักวิจัยและผู้สนใจอื่น ๆ รวมทั้งการจัดพิมพ์เอกสารผลงานวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น

- หนังสือ "ประมวลประชุมวิชาการเรื่องทรัพยากรสิ่งมีชีวิตทางน้ำ" เป็นเอกสารชุดผู้วิจัยและผู้ใช้ผลงานวิจัย มีเนื้อหาครอบคลุมเกี่ยวกับเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ผลกระทบของมลพิษที่มีต่อทรัพยากรสิ่งมีชีวิตทางน้ำ ทิศทางการวิจัยทรัพยากรสิ่งมีชีวิตทางน้ำในอนาคต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและผู้สนใจในการผลักดันให้มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางน้ำ ให้มีปริมาณและชนิดของสิ่งมีชีวิตทางน้ำมากขึ้น

1.1.3 มหาวิทยาลัยบูรพา เดิมคือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ที่ได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยเอกเทศประจำภาคตะวันออก เมื่อ พ.ศ. 2533 หน่วยงานหลักที่ผลิตสารนิเทศทางการประมง ได้แก่ (มหาวิทยาลัยบูรพา, ฝ่ายวิชาการ, 2534: 1-27)

ก. คณะวิทยาศาสตร์ โดยมีภาควิชาวาริชศาสตร์ ซึ่งจัดตั้งในปี 2525 เป็น 1 ใน 7 ภาควิชาของคณะ ทำหน้าที่สอนและวิจัยทางสาขาประมง ตัวอย่างเอกสารที่ผลิต ได้แก่

- เอกสารประกอบการสอนวิชา "โรคและพยาธิของสัตว์น้ำ" โดย ปภาศิริ ศรีโสภารักษ์ (2532)

ข. สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล เดิมคือ พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำและสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม ซึ่งก่อตั้งเมื่อปี 2512 ในปี 2523 รัฐบาลญี่ปุ่นได้ให้ความช่วยเหลือในการจัดตั้งศูนย์วิทยาศาสตร์ทางทะเล และในปี 2528 ได้รับการยกฐานะเป็น "สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล" ทำหน้าที่ให้บริการด้านการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป และเป็นศูนย์กลางสำหรับความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับสถาบันวิจัยต่าง ๆ ที่ดำเนินการค้นคว้าวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลทั้งในและต่างประเทศ โดยเน้นการวิจัยขั้นพื้นฐานที่จะสนองความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น โดยจะเลือกศึกษาที่ไม่ซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น เพื่อให้มีการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางทะเลอย่างกว้างขวาง ตามวัตถุประสงค์ของสถาบันที่จะให้เป็นศูนย์กลางความเป็นเลิศทางวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเล ไม่เฉพาะแต่ในประเทศเท่านั้น แต่รวมไปถึงในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์อีกด้วย (ทวี หอมชง ม.ป.ป.: 10-11) ตัวอย่างเอกสารที่ผลิตและเผยแพร่ ได้แก่

- "เอกสารงานวิจัย" เสนอรายงานผลการวิจัยด้านสภาวะแวดล้อมบริเวณชายฝั่งทะเล และการเพาะเลี้ยงสัตว์ทะเลหายากประเภทกุ้งมังกร หอยเป่าฮือ สำหรับทะเลต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ มีการผลิตปีละจำนวนหลายเรื่อง

- "จุลสารสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล" เป็นจุลสารข่าวที่มีกำหนดออกราย 3 เดือน เพื่อรายงานเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของสถาบัน

1.1.4 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตหาดใหญ่ หน่วยงานหลักที่ผลิตได้แก่ (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2530: 73-117)

ก. คณะทรัพยากรธรรมชาติ จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2520 ประกอบด้วย 6 ภาควิชาและ 1 หน่วยวิชา ทำหน้าที่สอน วิจัย และให้บริการทางวิชาการ โดยมีภาควิชา วาริชศาสตร์จัดการเรียนการสอนในหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (วาริชศาสตร์) เน้นทางด้าน สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรมีชีวิตรในน้ำ การเพาะเลี้ยงและการจัดการเพื่อการเพาะเลี้ยง มีรายวิชา ที่จัดสอน 32 รายวิชา ตัวอย่างเอกสารที่ผลิต ได้แก่

- "บทปฏิบัติการโรคและพยาธิสัตว์น้ำ" โดย กิจการ สุขมาลย์ (2529) เป็นเอกสารประกอบการสอนในห้องปฏิบัติการ (Laboratory) เกี่ยวกับโรคและพยาธิ สัตว์น้ำ

- รายงานวิจัยเรื่อง "การอนุบาลลูกปลาเก๋าและลูกปลากะพงขาวที่ บ้านปากบางนาทับ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา" โดย นิธิ ฤทธิพรพันธ์ และคนอื่น ๆ (2529)

ข. บัณฑิตวิทยาลัย ก่อตั้งในฐานะเป็นคณะหนึ่งของมหาวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ. 2523 ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางดำเนินการศึกษาคณะระดับบัณฑิตศึกษาของทุกสาขาวิชา ให้มีมาตรฐานเท่าเทียมกัน ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและความก้าวหน้าทางวิชาการด้านงานวิจัย ประยุกต์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาภาคใต้ของประเทศ เอกสารทางการประมงที่ผลิตปรากฏใน รูปวิทยานิพนธ์ เช่น

- "บทบาทของค่อมไนเน็ลต่อการเจริญเติบโตของรังไข่ของปลานิล (Sarotherodon niloticus)" โดย นิพนธ์ใจ บ่อเกิด (2530)

1.1.5 มหาวิทยาลัยขอนแก่น หน่วยงานหลักที่ผลิต ได้แก่ (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, กองบริการการศึกษา, ม.ป.ป.: 20-23, 146-147)

ก. คณะเกษตรศาสตร์ ก่อตั้งในสังกัดมหาวิทยาลัยขอนแก่นเมื่อ พ.ศ. 2509 ปัจจุบันประกอบด้วย 9 ภาควิชา โดยมีภาควิชาประมงเป็นภาควิชาที่แยกมาจาก ภาควิชาสัตวศาสตร์ เมื่อปี 2532 ทำการสอนด้านการจัดการประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และชีววิทยาประมงในระดับปริญญาตรี ตัวอย่างเอกสารทางการประมงที่ผลิต ได้แก่

- เอกสารประกอบการสอนวิชา "การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ" โดย ประภาส โฉลกพันธ์รัตน์ (2532)

ข. สถาบันวิจัยและพัฒนา จัดตั้งในมหาวิทยาลัยขอนแก่นเมื่อ พ.ศ. 2521 มีฐานะเทียบเท่าคณะ ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัย และพัฒนาของหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยในระดับกว้าง ดำเนินการรวบรวม

และเผยแพร่ผลงานวิจัยและส่งเสริมให้มีการนำผลงานไปประยุกต์ใช้ ตัวอย่างเอกสารทาง การประมงที่ผลิต ได้แก่

- รายงานวิจัยเรื่อง "ประมงหมู่บ้าน: ข้อสังเกตเกี่ยวกับผลกระทบ ต่อสังคมและการพัฒนา" โดย ม.ร.ว. อคิน รพีพัฒน์ (2529)

1.1.6 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หน่วยงานหลักที่ผลิต ได้แก่ (มหาวิทยาลัย เชียงใหม่, กองบริการการศึกษา, 2531: 1-2)

ก. คณะวิทยาศาสตร์ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2507 ประกอบด้วย 6 ภาควิชา โดยมีภาควิชาชีววิทยาทำการสอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับการประมง เอกสารที่ผลิต ได้แก่

- ตำราประกอบการสอนวิชา "สาหร่าย ตอนที่ 1" โดย ชูศักดิ์ พิรพรพิศาล (2530)

ข. บัณฑิตวิทยาลัย ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2521 ในฐานะคณะหนึ่ง มีหน้าที่ ในการจัดมาตรฐานการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทุกสาขาวิชา ประสานงานด้านการเรียนการสอน และส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยทางวิชาการในสาขาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัย การดำเนินงานวิจัย ของนักศึกษามิถึงประมาณสี่ส่วนหนึ่งจากคณะ นอกเหนือจากงบประมาณของบัณฑิตวิทยาลัย เอกสารงานวิจัยในรูปวิทยานิพนธ์ที่ผลิต เน้นสาขาการสอนชีววิทยา ได้แก่

- "การสำรวจปรสิตของปลาหลด (Macrognathus siamensis) ในบางท้องที่ของเชียงใหม่" โดย ดวงสมร กิจโกศล (2529)

1.1.7 มหาวิทยาลัยมหิดล หน่วยงานหลักที่พบว่าผลิตสารนิเทศทางการประมง เพียงหน่วยงานเดียว ได้แก่ บัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2507 มีฐานะเป็นคณะหนึ่งใน 12 คณะของมหาวิทยาลัย นอกจากดำเนินการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงสาขาวิทยาศาสตร์การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแล้ว ยังมีโครงการสำนักงานส่งเสริมวิชาการสาขา ต่าง ๆ ได้แก่ สาขาพิษวิทยา สาขาการวิจัยกฎหมายการแพทย์ สาธารณสุขและวิทยาศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพเพื่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจการเกษตรและอุตสาหกรรม และสาขา การวิจัยและพัฒนาสมรรถภาพทางกายและวิทยาศาสตร์การกีฬา (มหาวิทยาลัยมหิดล, กองบริการการศึกษา, 2532: 24-28) เอกสารทางการประมงในรูปวิทยานิพนธ์ที่ผลิต ตัวอย่างเช่น

- "Effects of water hardness and water temperature on toxicity of detergents to giant freshwater prawns, Macrobrachium rosenbergii de Man" โดย Orathai Leelhaphunt (1986)

1.1.8 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร หน่วยงานหลักที่ผลิต ได้แก่

ก. คณะวิทยาศาสตร์ โดยหน่วยวิจัยในสังกัดที่มีการเรียนการสอนและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประมง ได้แก่ หน่วยวิจัยไบโอพอลิเมอร์ (Biopolymer Research Unit) ซึ่งก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2532 สังกัดภาควิชาเคมี (สวีรี จันทร์กระจ่าง 2536: สัมภาษณ์) เพื่อดำเนินการศึกษาวิจัยและพัฒนากรรมวิธีการผลิตสารไฟโตคอลลอยด์จากสาหร่ายทะเล รวมทั้งสารพอลิเมอร์อื่น ๆ ที่ได้จากทะเล ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในอุตสาหกรรมอาหาร ยา เครื่องสำอาง และสารจำเป็นที่ใช้ในค้ำเทคโนโลยีชีวภาพ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลด้านการใช้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ การปรับปรุงคุณภาพและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ซึ่งเพิ่มมูลค่าสูงได้โดยการใช้ความรู้พื้นฐานวิทยาศาสตร์อันจะนำไปสู่การสร้างเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อการพึ่งพาตนเองทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ ตัวอย่างเอกสารที่ผลิต ได้แก่

- รายงานวิจัยเรื่อง "การผลิตและแปรรูปสาหร่ายทะเลเพื่ออุตสาหกรรม" โดย หน่วยวิจัยไบโอพอลิเมอร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (2532)

ข. บัณฑิตวิทยาลัย ก่อตั้งในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร เมื่อ พ.ศ. 2499 ทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐานทางวิชาการและควบคุมดูแลการดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษาชั้นบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต ศึกษาระดับปริญญาโท ระดับปริญญาตรีบัณฑิต ระดับปริญญาโทบัณฑิต ระดับปริญญาตรีบัณฑิต และระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, บัณฑิตวิทยาลัย, 2534: 1-3) เอกสารทางการประมงที่ผลิตในรูปวิทยานิพนธ์ ตัวอย่างเช่น

- "การหัตถนาขบวนการ การสกัดวันจากสาหร่ายทะเล สกัลโฟไลคาเวอโรโนซาบางชนิดที่มีในประเทศไทย" โดย ปวีณา วรรักษเสรี (2531)

1.1.9 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางเขน เป็นวิทยาเขต 1 ใน 8 ของระบบมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. 2512 แบ่งออกเป็น 4 คณะ หน่วยงานที่ผลิตสารนิเทศทางการประมงนั้นมีแห่งเดียว ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์ ซึ่งก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2516 ประกอบด้วย 6 ภาควิชา โดยมีภาควิชาชีววิทยา ทำการสอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับการประมง (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางเขน 2532: 17-20) ตัวอย่างเอกสารที่ผลิต ได้แก่

- รายงานวิจัยเรื่อง "การศึกษาโครโมโซมของปลาสร้อย ปลาทราย ปลาตองลายที่พบในประเทศไทย" โดย ธวัช คอนสกุล และวิเชียร มากคุ่น (2533)

1.1.10 สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ หน่วยงานหลักที่ผลิตพบว่ามีแห่งเดียว ได้แก่ คณะผลิตกรรมการเกษตร ซึ่งประกอบด้วย 7 ภาควิชา โดยมีภาควิชาเทคโนโลยี การประมง ซึ่งได้รับการสถาปนาเป็นภาควิชาเมื่อปี 2532 ทำการสอนสาขาประมงในระดับปริญญาตรี นับว่าเป็นสถานศึกษาด้านการประมงระดับอุดมศึกษาแห่งแรกในภาคเหนือของประเทศ นอกจากนี้ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตทางเทคโนโลยีการประมงที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความชำนาญ ด้านทักษะในทางปฏิบัติจนสามารถประกอบอาชีพและศึกษาคือในระดับสูงได้แล้ว ยังทำการศึกษา ค้นคว้าวิจัยเพื่อการพัฒนาด้านวิชาการประมงและสนับสนุนการขยายตัวในด้านกิจกรรมการประมง ในส่วนรัฐบาลและเอกชนอีกด้วย (ภาควิชาเทคโนโลยีการประมง คณะผลิตกรรมการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้, ม.ป.ป.) ตัวอย่างเอกสารทางการประมงที่ผลิต ได้แก่

- เอกสารประกอบการสอนวิชา "แหล่งค่อนนิกฮาเบื้องต้น" โดย บัญญัติ มนเทียรอาสน์ (2533)

1.1.11 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง หน่วยงานหลักที่ผลิตพบว่ามีแห่งเดียว ได้แก่ คณะเทคโนโลยีการเกษตร ซึ่งได้รับการสถาปนาเป็นคณะเมื่อปี 2522 แบ่งออกเป็น 7 ภาควิชา โดยมีภาควิชาเทคโนโลยีการผลิตสัตว์เป็นภาควิชาหลักที่ทำหน้าที่สอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับการประมงในระดับปริญญาตรี ซึ่งมีหลักสูตรเน้นการผลิตสัตว์ควบคู่กับการประมงน้ำจืด การวิจัยทั้งในด้านการผลิต การเก็บรักษา และการแปรรูป เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิต รวมทั้งงานทางด้านธุรกิจและการตลาดเกษตร (สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ม.ป.ป. : 36-37) ตัวอย่างเอกสารทางการประมงที่ผลิตได้แก่

- ตำราเรื่อง "การเลี้ยงปลาน้ำจืด" โดย สักดิ์ชัย ชูโชคิ (2530)

นอกจากมหาวิทยาลัยหลักที่สอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับการประมงข้างต้นแล้ว ยังมี มหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่ผลิตสารนิเทศทางการประมงบ้างแต่ผลิตในจำนวนน้อย ได้แก่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒผลศึกษา ซึ่งผลิตตำรา เอกสารประกอบการสอน วิทยานิพนธ์ และรายงานวิจัยเป็นหลัก

1.2 สถาบันการศึกษาไม่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ได้แก่ โรงเรียน วิทยาลัยประมง วิทยาลัยเกษตรกรรม วิทยาลัยครู สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งอยู่ในสังกัดของกระทรวงศึกษาธิการ สถาบันการศึกษาเหล่านี้มีหน้าที่ให้การศึกษากับเยาวชนในระดับประถม มัธยม และวิชาชีพ และมีการผลิตเอกสารคู่มือประกอบการเรียนการสอนสาขาประมงออกมาเป็นจำนวน ไม่น้อย โดยในระหว่างปี 2529-2533 พบว่าสถานศึกษาดังต่อไปนี้เป็นแหล่งผลิตหลัก

1.2.1 กรมอาชีวศึกษา ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2482 มีหน้าที่จัดการศึกษาด้านวิชาชีพ ให้สอดคล้องกับความต้องการทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ หน่วยงานที่ผลิตและเผยแพร่สารนิเทศทางการประมงได้แก่ (กรมอาชีวศึกษา, กองแผนงาน, 2532: 16-18)

ก. กองวิทยาลัยเกษตรกรรม มีหน้าที่ควบคุมงานบริหารและงานวิชาการของวิทยาลัยเกษตรกรรมและจัดหลักสูตรในสถานศึกษาดังกล่าว มีวิทยาลัยประมง-สงขลาเดิมสุสานนท์ ทำการสอนระดับปวช. วิชาเกษตรกรรมการประมงโดยเฉพาะ ตัวอย่างเอกสารที่ผลิตได้แก่

- เอกสารประกอบการสอนวิชา "การประมงทะเลของไทย" โดย สดใส พงศ์จันทร์เสถียร (2531)

ข. หน่วยศึกษานิเทศก์ เป็นหน่วยงานระดับกอง มีหน้าที่ในการพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษาประเภทวิชาเกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปหัตถกรรม และช่างอุตสาหกรรม โดยสำรวจ วิเคราะห์ วิจัย และพัฒนาหลักสูตร คำรา ทำหน้าเผยแพร่เอกสารเพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปตามจุดหมาย ตรวจสอบควบคุมมาตรฐานการศึกษาและให้คำปรึกษาทางวิชาการแก่กรมหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางการประมงประเภทคู่มือการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) ที่ผลิตตัวอย่างเช่น

- "ทรัพยากรประมงและการอนุรักษ์" ผลิตในปี 2529

- "คู่มือการเพาะเลี้ยงลูกปลา" ผลิตในปี 2532

1.2.2 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล โดยคณะเกษตรศาสตร์บางพระ ซึ่งก่อตั้งในปี 2518 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, กองแผนงาน, 2521: 26) ทำหน้าที่สอนทางสาขาประมงในแผนกวิชาประมง ภาควิชาสัตวศาสตร์ เน้นการสอนวิชาประมงและผลิตเอกสารทางการประมงในรูปเอกสารประกอบการสอนและรายงานวิจัย ตัวอย่างเช่น

- เอกสารประกอบการสอน "คู่มือปฏิบัติการคุณภาพน้ำทางการประมง" โดย ช่างยุทธ คงภิรมย์ชื่น (2533)

- รายงานวิจัยเรื่อง "การเพาะขยายแหล่งคอนเพื่อการอนุบาลลูกกุ้งทะเลวัยอ่อน" โดย อูธร ฤทธิลิก (2529)

1.3 สถาบันการศึกษาเอกชน ที่ผลิตสารนิเทศทางการประมงพบว่ามีเพียงแห่งเดียวที่มีการเรียนการสอนวิชาการทางประมงเป็นวิชาหลักเช่นเดียวกับวิชาอื่น ๆ ได้แก่ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (เอไอที) ซึ่งก่อตั้งในปี 2501 โดยคณะมนตรีองค์การสนธิสัญญาป้องกันแห่งเอเชียอาคเนย์ (สปอ.) ในสถานะเป็นสถาบันบัณฑิตวิศวกรรม สปอ. หรือ SEATO

Graduate School of Engineering ทำการสอนในสาขาวิศวกรรมชั้นสูง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในปี 2509 ได้รับการยกฐานะเป็นสถาบันการศึกษาระดับสากล ทำการสอนและวิจัยในระดับอนุปริญญา ปริญญาโทและเอก ประกอบด้วย 9 คณะและ 6 ศูนย์ หน่วยงานหลักที่มีการเรียนการสอนทางสาขาประมงคือ คณะวิศวกรรมเกษตรและอาหาร ซึ่งให้การศึกษาทางเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตอาหาร การแปรรูป และการรักษา อันประกอบด้วยการสอนสาขาวิชาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ นอกเหนือจากสาขาวิชาคินและน้ำ พลังงานและเครื่องยนต์ และกรรมวิธีแปรรูปอาหาร สาขาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นการศึกษาการออกแบบระบบการเพาะเลี้ยงโดยให้เกิดการใช้จ้ำจ๋า ใช้ระบบแรงงานน้อย แต่ให้ผลผลิตสูง (Asian Institute of Technology, 1983: Contents Page, 1, 13) เอกสารทางการประมงส่วนใหญ่ผลิตในรูปวิทยานิพนธ์ นอกเหนือจากรายงานวิจัยและโปสเตอร์ ตัวอย่างเช่น

- วิทยานิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษเรื่อง "The role of sediments in pond fertility" โดย Wirat Jiwyam (1990)

2. หน่วยงานอื่นที่มีใช้สถาบันการศึกษา

หน่วยงานราชการของรัฐ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ และองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ ในปัจจุบันต่างมีบทบาทสำคัญในการผลิตสารนิเทศสาขาต่าง ๆ ที่ให้ความรู้ในระดับที่มีความน่าเชื่อถือสูง สำหรับหน่วยงานที่เป็นแหล่งผลิตข้อมูลสารนิเทศทางสาขาประมงที่จะกล่าวถึงตามลำดับ มีดังนี้

- 2.1 หน่วยงานราชการ
- 2.2 หน่วยงานการอิสระ
- 2.3 รัฐวิสาหกิจ
- 2.4 องค์การระหว่างประเทศ

2.1 หน่วยงานราชการ ได้แก่ หน่วยงานราชการในระดับ กรม กองต่าง ๆ ที่ผลิตเอกสารสิ่งพิมพ์ทางการประมงออกเผยแพร่ ซึ่งมีทั้งกรม กอง ที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบทางกิจกรรมการประมงของประเทศโดยตรงและโดยอ้อม กรม กองหรือหน่วยงานที่มีสถานะเทียบเท่าเหล่านี้ ที่ผลิตเอกสารทางการประมงในช่วงปี พ.ศ. 2529-2533 มี 25 แห่ง ดังนี้

2.1.1 สำนักนายกรัฐมนตรี หน่วยงานหลักในสังกัดที่พบว่ามีการผลิตสารนิเทศทางการประมงมีเพียงแห่งเดียว ได้แก่ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2458 มีฐานะเทียบเท่ากรม ทำหน้าที่ดำเนินงานเกี่ยวกับสถิติคามพระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2508 มาตรา 5

ได้แก่ การรวบรวม ประมวลผล และวิเคราะห์สถิติจากหน่วยสถิติ จัดทำสำมะโน ส่งเสริม การพัฒนางานสถิติของรัฐและเอกชน จัดวางผังสถิติโครงการของรัฐ กำกับงานวิชาการของหน่วยสถิติ อำนวยการวิจัยในทางวิชาการสถิติ ประสานงานสถิติกับรัฐหรือองค์การต่างประเทศ ส่วนราชการ ในสังกัดแบ่งออกเป็น 7 กอง โดยมีกองสำรวจเศรษฐกิจเป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ จัดเตรียมข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานทางการประมงทะเล เพื่อประโยชน์ในการวางแผนและกำหนด นโยบายพัฒนาการประมงทะเลของประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2530: 1) ตัวอย่าง เอกสารทางสถิติที่ผลิตได้แก่

- "สำมะโนประมงทะเลของประเทศไทย" เป็นรายงานผล การสำรวจข้อมูล จัดพิมพ์ครั้งแรกในปี 2510 ต่อมาได้จัดพิมพ์อีกจนกระทั่งปี 2528 จึงเริ่มจัดทำ อีกครั้ง เพื่อเสนอข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของการประมงทะเลและการเพาะเลี้ยง ชายฝั่งของครัวเรือนชาวประมง โดยจัดทำเป็น 2 ระดับคือ รายงานฉบับรายเขตประมง และ รายงานฉบับทั้งประเทศ (รวม 24 จังหวัดที่มีอาณาเขตติดทะเล) ใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในการจัดพิมพ์

2.1.2 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ (กรมประมง 2533: 53-60)

ก. กรมประมง ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2469 เป็นกรมวิชาหลักในการพัฒนา และส่งเสริมกิจกรรมการประมงที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ นอกเหนือจากหน้าที่ ความรับผิดชอบในการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง และวิจัยเกี่ยวกับการประมงสาขาค่าง ๆ แล้ว ยังมีหน้าที่ให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทางอาชีพประมงแก่ผู้ประกอบการและเกษตรกร ทั่วไป ตัวอย่างเอกสารที่ผลิตได้แก่

- "รายงานประจำปี" จัดทำโดยคณะทำงานซึ่งแต่งตั้งโดยอธิบดี กรมประมง เพื่อเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดกรมประมง ให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้ทราบทั่วกัน มีรายละเอียดเกี่ยวกับการบริหารงาน ผลงานวิจัยประจำปี แผนปฏิบัติงานและ โครงการต่าง ๆ ของกรมประมง

- "รายงานการสัมมนาวิชาการประจำปี" เป็นการรวบรวมผลงาน วิจัยทางสาขาสัตว์น้ำประมง สาขาสัตว์น้ำจืด สาขาสัตว์น้ำเค็ม สาขาสัตว์น้ำจืด สาขาสัตว์น้ำชายฝั่ง สาขาสัตว์น้ำจืด สาขาสัตว์น้ำจืด สาขาสัตว์น้ำจืด เสนอในรูปแบบคัดย่อทั้ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการค้นคว้าวิจัยทางการประมงเป็นอย่างมาก

หน่วยงานในสังกัดกรมประมงที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง และ วิจัย แบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายพัฒนา ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายงานส่วนภูมิภาค

หน่วยงานเหล่านี้ได้แก่ กองส่งเสริมการประมง กองประมงน้ำจืด กองอนุรักษ์ทรัพยากรประมง โครงการทางการประมง สังกัดฝ่ายบริหาร; กองประมงนอกน่านน้ำ กองประมงทะเล กองเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง กองพัฒนาอุตสาหกรรมสัตว์น้ำ สังกัดฝ่ายพัฒนา; กองนโยบายและแผนงานประมง สถาบันวิจัยประมงน้ำจืด สถาบันวิจัยชีววิทยาและประมงทะเล สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง สังกัดฝ่ายวิชาการ; และสำนักงานประมงจังหวัดและอำเภอ สังกัดฝ่ายงานส่วนภูมิภาค เอกสารทางการประมงที่หน่วยงานต่าง ๆ ผลิต มีดังนี้

1. กองส่งเสริมการประมง ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2518 มีหน้าที่วางแผนการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยง การทำประมง การแปรรูป และการตลาดสินค้าสัตว์น้ำ กำหนดแนวทางและวิธีการส่งเสริมการประมง ประชาสัมพันธ์ จัดทำและเผยแพร่ผลงานของกรมประมง กำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมแก่เกษตรกรและประชาชนทั่วไป สนับสนุนและสงเคราะห์ผู้ที่ประกอบอาชีพประมง ตัวอย่างเอกสารที่ผลิตและเผยแพร่ ได้แก่

- "วารสารการประมง (Thai Fisheries Gazette)" ผลิตร่วมกับองค์การสะพานปลา มีกำหนดออกราย 3 เดือน เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและส่งเสริมอาชีพการประมง

- "ข่าวกรมประมง" เป็นจดหมายข่าวรายงานสถานการณ์ความเคลื่อนไหว กิจกรรม และแนะนำหน่วยงานของกรมประมง มีกำหนดออกรายเดือน

- "เอกสารคำแนะนำ" มีลักษณะเป็นจุลสาร บางครั้งเรียกเอกสารเผยแพร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้เน้นด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ มีกำหนดออกไม่แน่นอน ส่วนใหญ่มีการปรับปรุงการพิมพ์อย่างค่อเนื่องทุกปี

2. กองประมงน้ำจืด ก่อตั้งพร้อมกับการสถาปนากรมประมงเมื่อ พ.ศ. 2469 ปัจจุบันมีหน่วยงานส่วนภูมิภาคในสังกัดที่เป็นศูนย์พัฒนาการประมงน้ำจืด 12 แห่ง และสถานีประมงหรือหน่วยงานผลิตพันธุ์ปลา 41 แห่ง มีหน้าที่ในด้านการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง และวิจัยเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด การเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำจืดในแหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น กำหนดแนวทางอนุรักษ์แหล่งน้ำและทรัพยากรตามหลักวิชาการ วิเคราะห์ชนิดและโรคสัตว์น้ำเพื่อการนำเข้าและส่งออก ตลอดจนถ่ายทอดวิชาการประมงน้ำจืดที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าให้แก่เจ้าหน้าที่และเกษตรกรชาวประมงทั่วไป ตัวอย่างเอกสารที่ผลิตได้แก่

- "เอกสารวิชาการ" ผลิตโดยหน่วยงานทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อเสนอผลงานทดลอง/ค้นคว้าเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดประเภทต่าง ๆ เช่น "การศึกษาเกี่ยวกับการเพาะพันธุ์ปลาชะโอน" โดย สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดชลบุรี

(2533) เป็นต้น

- "รายงานประจำปี" มีกำหนดออกเป็นประจำปีโดยแต่ละหน่วยงานในสังกัด เพื่อเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมประมงน้ำจืดเลี้ยงปลาในบ่อในนา โครงการประมงหมู่บ้าน การเพิ่มผลผลิตประมงในแหล่งน้ำ

- "แผนปฏิบัติการโครงการต่าง ๆ" จัดเป็นหนังสือรายปี เพื่อเสนอแผนการปฏิบัติงานโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการพัฒนาประมงในเขตพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ ซึ่งดำเนินงานภายใต้ความช่วยเหลือของรัฐบาลออสเตรเลีย โครงการพัฒนาการเกษตรอาศัยน้ำฝนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากองค์การวิทยาศาสตร์แห่งสหรัฐอเมริกา

3. กองอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ก่อตั้งในปี 2496 เลิมเป็นกองคุ้มครองสัตว์น้ำเค็ม มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อกำหนดมาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงและมาตรการกักกันสัตว์น้ำ ค่าเนินการร่าง แก้ไข ปรับปรุง พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศที่เกี่ยวกับการประมง ศึกษาวิเคราะห์กฎหมายประมง กฎหมายประมงระหว่างประเทศ และกฎหมายอื่น ๆ เพื่อให้บริการด้านกฎหมายแก่หน่วยงานและชาวประมง ควบคุมการดำเนินงานเกี่ยวกับการประมงให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผน และข้อบังคับที่กำหนดไว้ ค่าเนินการตรวจตราจับกุมผู้ละเมิดกฎหมายประมง ตลอดจนจัดทำและปรับปรุงทะเบียนที่จับสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ ทะเบียนเรือ และเครื่องมือประมงตามที่ได้มีมาตรการควบคุม ตัวอย่างเอกสารที่ผลิตได้แก่

- "กฎหมายประมง (2530)" เพื่อเป็นคู่มือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กรมประมง และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่สรรพากร รวมทั้งสถาบันการศึกษาและชาวประมง โดยมีจุดประสงค์สำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรด้านประมงไว้ มีเนื้อหาประกอบด้วยพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการประมง ประกาศของคณะปฏิวัติ และ พรบ. อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศของหน่วยงาน ข้อกำหนดต่าง ๆ ได้แก่ พรบ. เรือไทย

4. โครงการพัฒนาประมงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือ Northeast Fishery Project เป็นโครงการที่จัดตั้งโดยกรมประมงร่วมกับองค์การให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศแห่งแคนาดา (ซีดี) เป็นเวลา 4 ปี ตั้งแต่ปี 2529-2533 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มผลผลิตอาหารโปรตีนจากสัตว์น้ำเพื่อการบริโภคและเพิ่มรายได้แก่เกษตรกรในเขตชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (2530-2534) (โครงการพัฒนาประมงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ม.ป.ป.) นอกจากนี้

โครงการดังกล่าวยังมีส่วนช่วยเหลือกรมประมงในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมี
การผลิตเอกสารที่พิมพ์เพื่อใช้ประกอบการดำเนินงานของโครงการเป็นจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น

- "รายงานวิชาการ หรือ Technical Report" ผลิตไปละ
จำนวนมากเพื่อเผยแพร่ผลงานการศึกษาค้นคว้า วิจัยของโครงการ มีเนื้อหาเน้นหนักทางด้าน
การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการจัดการประมง

5. กองโครงการและวิศวกรรมประมง ก่อตั้งโดยมีสถานะเทียบ
เท่ากองในปี พ.ศ. 2530 มีหน้าที่วางโครงการและปฏิบัติงานโครงการให้บรรลุเป้าหมาย
ภายใต้เงินกู้และเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ รวมทั้งโครงการมั่นคงและโครงการพระราชดำริ
ออกแบบแปลนและสิ่งก่อสร้าง จัดสร้างและซ่อมบำรุงสถานีประมงและส่วนราชการของกรมประมง
บูรณะ/ก่อสร้างท่าเทียบปลา หนองบึง บ่อปลาประจำโรงเรียน ชคบ่อปลาของเกษตรกร คลอดจน
บูรณะแหล่งน้ำธรรมชาติทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่เพื่อการประมง ตัวอย่างเอกสารที่ผลิตได้แก่

- "เอกสารวิชาการ" เพื่อเผยแพร่ผลการศึกษาวางโครงการ
เช่นเกี่ยวกับ "การเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก" ผลิตโดยฝ่ายพัฒนาประมงแผนเร่งรัดมั่นคงและ
พระราชดำริ (2530)

6. กองประมงนอกน่านน้ำ ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2506 เป็น
หน่วยงานสำรวจแหล่งประมงเดิมได้รับการยกฐานะเป็นกองเมื่อ พ.ศ. 2518 และเปลี่ยนชื่อ
เป็นกองประมงนอกน่านน้ำ ในปี พ.ศ. 2532 มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการสำรวจ วิเคราะห์
วิจัยแหล่งทำการประมงในน่านน้ำสากล น่านน้ำต่างประเทศรวมทั้งทะเลลึกในน่านน้ำไทย
เพื่อทราบสภาวะทรัพยากรประมงและแหล่งประมงใหม่ ๆ ศึกษา ทดลอง พัฒนาเครื่องมือ วิจัยทำ
การประมงเพื่อให้มีสมรรถนะในการจับสัตว์น้ำ ผูกอบรมแนะนำการเดินเรือ คลอดจนดำเนินการ
เกี่ยวกับการทำประมงระหว่างประเทศอื่น ๆ ตัวอย่างเอกสารที่ผลิตได้แก่

- "เอกสารวิชาการ" ผลิตไปหลายฉบับเพื่อเผยแพร่
ผลการสำรวจ ค้นคว้า และวิจัยในเรื่องที่อยู่ในหน้าที่ความรับผิดชอบของกอง เช่น การสำรวจ
ทางสมุทรศาสตร์ประมงบริเวณทะเลอันดามัน การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อ
การแพร่กระจายของปลาทูน่าบริเวณมหาสมุทรอินเดีย เป็นต้น

7. กองประมงทะเล ก่อตั้งเมื่อปี 2518 มีหน้าที่ในการศึกษาและ
วิจัยทรัพยากรสัตว์น้ำทะเลและสิ่งแวดล้อม ทดลองเพื่อพัฒนาเครื่องมือและวิธีการทำการประมง
ให้มีประสิทธิภาพในการจับสัตว์น้ำเพื่อนำผลมาใช้ในการจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง
ทะเล ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการประมงทะเลทั้งการประมงทะเลพาณิชย์และการประมงทะเล
พื้นบ้าน คลอดจนฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์ทะเลชายฝั่ง ตัวอย่างเอกสารที่ผลิตได้แก่

- "เอกสารวิชาการ/รายงานวิชาการ" ผลิตโดยหน่วยงาน
ในสังกัดทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ปีละจำนวนมากเพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของ
กองประมงทะเล เช่น "การศึกษานิคมของปลิงทะเลที่เป็นอาหาร" โคธวิธนา ไวสนิธา (2531)

- วารสาร "Thai Marine Fisheries Bulletin"
ผลิตโดยศูนย์พัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยฝั่งตะวันออก กำหนดออกราย 3 เดือน จัดพิมพ์เป็น
ภาษาอังกฤษเพื่อเผยแพร่ผลงานการวิจัยของศูนย์ฯ

8. กองเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ก่อตั้งเมื่อปี 2518 มีหน่วยงาน
ส่วนภูมิภาคในสังกัดที่เป็นศูนย์พัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง 7 แห่ง และสถานีเพาะเลี้ยง
สัตว์น้ำชายฝั่ง 10 แห่ง ทำหน้าที่ในการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง และวิจัยสัตว์น้ำชายฝั่ง
โดยเฉพาะที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ศึกษาสภาพแวดล้อมของแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง
สำรวจ วิจัยและจำแนกพันธุ์ที่ชายฝั่งเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเพาะเลี้ยง รับผิดชอบในการผลิต
และขยายพันธุ์สัตว์น้ำชายฝั่งเพื่อจำหน่ายจ่ายแจก ให้คำปรึกษาและบริการทางวิชาการแก่
เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและประชาชนผู้สนใจ รวมทั้งตรวจวิเคราะห์โรคสัตว์น้ำเพื่อการนำเข้าและ
ส่งออก ตัวอย่างเอกสารที่ผลิตได้แก่

- "เอกสารวิชาการ" ผลิตปีละจำนวนมากโดยหน่วยงาน
ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของกองเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง
หรือเดิมคือกองประมงน้ำกร่อย เช่น "การศึกษานิวเคลินวิทยาของหอยหลายบริเวณอ่าวเพชรบุรี"
โดยมณฑา ลอยชูศักดิ์ และคณะ (2529) เป็นต้น

- "เอกสารเผยแพร่" ผลิตปีละจำนวนไม่มาก เพื่อเผยแพร่
ความรู้แก่เกษตรกร เช่น "คู่มือการป้องกันและรักษาโรคกุ้งทะเลสำหรับเกษตรกร" โดยลิลา
เรืองแป้น (2529)

- "รายงานประจำปี" เพื่อเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานประจำปี
ของหน่วยงานในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ได้แก่สถานี/ศูนย์พัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง
โดยแยกผลิตเป็นของแต่ละหน่วยงาน

9. กองพัฒนาอุตสาหกรรมสัตว์น้ำ ก่อตั้งเมื่อปี 2518 มีหน้าที่
ในการศึกษา ค้นคว้า ทดลองและวิจัยในการนำสัตว์น้ำภายหลังการจับมาใช้ให้เกิดประโยชน์และมี
มูลค่าสูง วิจัยกรรมวิธีดูแลรักษาสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ การถนอมคุณภาพ การแปรรูป
วิเคราะห์ตรวจสอบและรับรองคุณภาพของสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำให้แก่ผู้ส่งออก ตลอดจนวิจัย
เพื่อออกแบบสิ่งประดิษฐ์ วิจัยกรรม พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการผลิตอาหารจากสัตว์น้ำ
ให้มีประสิทธิภาพการผลิตสูงและประหยัด เพื่อการพัฒนาอาชีพทางอุตสาหกรรมสัตว์น้ำและส่งเสริม

การตลาด ตัวอย่างเอกสารที่ผลิตและเผยแพร่ ได้แก่

- "รายงานประจำปี" ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการแบ่ง ส่วนราชการกองพัฒนาอุตสาหกรรมสีตัวน้ำ ผลการปฏิบัติงาน ผลงานวิจัย รวมทั้งโครงการ ความช่วยเหลือจากองค์การระหว่างประเทศ

10. กฤษฎีกาและแผนงานประมง จัดตั้งในสังกัดกรมประมง เมื่อ พ.ศ. 2526 มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านการวางแผนพัฒนาการประมงของประเทศ เสนอแนวนโยบายให้สอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจและสังคม จัดทำงบประมาณ ควบคุม และติดตาม การปฏิบัติงานพัฒนาประมงให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด สำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลทาง การประมงทุกประเภท ศึกษาค้นคว้าวิจัยทางด้านเศรษฐกิจการประมง เป็นศูนย์กลางเครือข่าย คอมพิวเตอร์รวมทั้งการให้บริการความรู้ในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในกรมประมงและจัดทำ โครงการพัฒนาประมงตามที่ได้รับมอบหมาย ตัวอย่างเอกสารที่ผลิต ได้แก่

- "เอกสารเศรษฐกิจการประมง" จัดพิมพ์ปีละประมาณ 4-6 ฉบับ เพื่อเสนอข้อมูลการวิเคราะห์วิจัยทางเศรษฐกิจ ค้นพบการผลิตสีตัวน้ำประเภทต่าง ๆ การทำประมงร่วมกับต่างประเทศ การตลาดสินค้าสีตัวน้ำ ตลอดจนภาวะเศรษฐกิจและสังคมของ เกษตรกรชาวประมง

- เอกสาร "สถิติประจำปี" ซึ่งรวมถึง สถิติการประมงทะเล สถิติปริมาณและมูลค่าสีตัวน้ำ สถิติผลผลิตการเลี้ยงสีตัวน้ำ สถิติเรือประมงไทย สถิติการส่งออก และนำเข้าของสินค้าสีตัวน้ำ จัดพิมพ์เป็นรายปี จัดเป็นข้อมูลที่พื้นฐานที่มีความจำเป็นต่อ การประกอบธุรกิจทางการประมง ช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการประมง สนับสนุน การดำเนินงานของส่วนราชการต่าง ๆ เพื่อให้สามารถจัดการและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้ เกิดประโยชน์สูงสุด มีการจัดพิมพ์เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษในเล่มเดียวกัน

- "ทะเบียนวิจัยประจำปี" เป็นเอกสารสำหรับรวบรวมหัวข้อ การวิจัย ค้นคว้า และทดลอง ประจำปีของหน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดกรมประมง เพื่อใช้ ประโยชน์ในงานราชการหน่วยงานวิจัยอื่น ๆ จัดพิมพ์เป็น 3 ชุด ได้แก่ ชุดทะเบียนวิจัยสาขา การประมงน้ำจืด สาขาการเพาะเลี้ยงสีตัวน้ำชายฝั่ง และสาขาการประมงทะเล

- "แผนงานโครงการ" จัดพิมพ์เป็นประจำปี เสนอแผนงาน การปฏิบัติงานโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการบำรุงพันธุ์ปลาแบบประชาอาสา โครงการพัฒนา การประมงหมู่บ้านในเขตป้องกันตนเองชายแดน

- จดหมายข่าว "ข่าวสภาวะการประมง" กำหนดออก รายเดือน มีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานสถานการณ์ ความเคลื่อนไหว และข่าวสารทางการประมง

11. สถาบันวิจัยประมงน้ำจืด ก่อตั้งในสังกัดกรมประมงเมื่อ

พ.ศ. 2519 (สถาบันประมงน้ำจืดแห่งชาติ กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2520) มีหน้าที่ในการวางแผนและดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับสัตว์น้ำ โดยเน้นหนักในการวิจัยขั้นวิทยาศาสตร์พื้นฐาน และขั้นวิทยาศาสตร์ประยุกต์ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ค้นคว้าทดลอง และวิจัยด้านโรค อาหาร เทคนิคการเพาะขยายพันธุ์ พันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรประมงในแหล่งน้ำจืด เพื่อเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำจืดที่สำคัญและมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ และเป็นศูนย์กลางเผยแพร่ความรู้ด้านประมงน้ำจืดแก่เจ้าหน้าที่และนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ ปัจจุบันได้โอนงานการฝึกอบรมด้านการวิจัยและการจัดการเกี่ยวกับการประมงที่เคยรับผิดชอบ ไปให้กองส่งเสริมการประมงเป็นผู้ดำเนินการแทน ตัวอย่างเอกสารที่ผลิตและเผยแพร่ ได้แก่

- "เอกสารวิชาการ" ผลิตออกมาอย่างต่อเนื่องปีละจำนวนหลายฉบับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการของสถาบัน มีเนื้อหาหลัก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านชีววิทยาประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการจัดการประมง ซึ่งมุ่งเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับการสำรวจสถานนิเวศวิทยาและการประมงในแหล่งน้ำ การศึกษาโรคสัตว์น้ำ ชีววิทยาและอนุกรมวิธานของพืชและสัตว์น้ำ การเพาะเลี้ยง และการผสมเทียมสัตว์น้ำ การอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน โภชนาการและสุขภาพสัตว์น้ำ

- "เอกสารเผยแพร่" บางครั้งเรียก คู่มือเกษตรกร เป็นเอกสารเล่มไม่หนามากนัก ผลิตออกปีละประมาณ 3-4 ฉบับ ให้สาระความรู้โดยทั่วไปเกี่ยวกับชีวประวัติและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การศึกษาค้นทุนการเลี้ยงสัตว์น้ำ ศึกษาภาวะเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา

- จดหมายข่าว "NIFI Newsletter" กำหนดออกราย 6 เดือน จัดพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ มีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานข่าวสาร กิจกรรมการประชุม/สัมมนาของสถาบัน เผยแพร่ผลงานวิจัยของสถาบันในรูปปริทัศน์บทความ (Review Articles) สารระสังเขปบทความทางวิชาการ

12. สถาบันวิจัยชีววิทยาและประมงทะเล จัดตั้งในสังกัดกรมประมง

เมื่อ พ.ศ. 2511 มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง และวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเล ชีววิทยาทางทะเล และนิเวศน์วิทยาทางทะเล ตลอดจนสภาวะแวดล้อมทางทะเล และส่งเสริมการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลแก่นักวิชาการ และนักศึกษาโดยการฝึกอบรมหรือให้ร่วมปฏิบัติงานที่สถาบัน เพื่อพัฒนาและเพิ่มพูนความรู้เรื่องชีววิทยาทางทะเลแห่งน้ำชายฝั่งของประเทศไทย เพื่อใช้ในการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ ตัวอย่าง

เอกสารที่ผลิตและเผยแพร่ได้แก่

- รายงานการวิจัย "Research Bulletin" ผลิตอย่างต่อเนื่องปีละจำนวนหลายฉบับ ใช้ภาษาอังกฤษในการจัดพิมพ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของสถาบัน

13. สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง จัดตั้งเมื่อ

พ.ศ. 2524 มีหน้าที่ในการวางแผนและดำเนินการวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งโดยเน้นหนักในด้านการวิจัยขั้นวิทยาศาสตร์ประยุกต์ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการทดลองขั้นพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ นอกจากนี้ยังรับผิดชอบในการบริการวิชาการแก่เจ้าหน้าที่เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และผู้สนใจโดยทั่วไป ตลอดจนการอบรมตามโครงการแลกเปลี่ยน ตัวอย่างเอกสารที่ผลิตได้แก่

- "เอกสารวิชาการ" ผลิตปีละจำนวนมาก เพื่อเผยแพร่ผลการวิจัยของสถาบัน โดยมีเนื้อหาเน้นหนักทางด้าน การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ชีววิทยาและการจัดการประมง เช่นการศึกษา "อัตราการรอดและการเจริญเติบโตของลูกกุ้งกุลาดำและกุ้งแช่บ๊วยที่เลี้ยงด้วยไรสีน้ำตาลต่างสายพันธุ์" โดย เรณู ชาติโร (2529)

- "เอกสารเผยแพร่" ผลิตเป็นอันดับรองลงมาจากเอกสารวิชาการ ส่วนใหญ่เป็นบทแปลจากเอกสารต่างประเทศมีเนื้อหาเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งแบบประยุกต์ เช่น การศึกษาเกี่ยวกับ "การใช้สารเคมีในการควบคุมปลาในนากุ้งแบบพัฒนา" โดย ไคลด์ เอ็ม. ไชมอน (2533) เป็นต้น

14. สำนักงานประมงจังหวัด ซึ่งรวมทั้งสำนักงานประมงอำเภอ

เป็นหน่วยงานในส่วนภูมิภาค สังกัดกรมประมง ได้รับการจัดตั้งภายใต้การควบคุมของสำนักผู้ตรวจการประมง ประกอบด้วยสำนักงานประมงจังหวัด 72 แห่ง และสำนักงานประมงอำเภอ 292 แห่งทั่วประเทศ ทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการประมงโคสรับนโยบาย แผนงาน และโครงการต่าง ๆ จากหน่วยงานในส่วนกลางไปดำเนินการ โดยประสานงานกับหน่วยงานของจังหวัด ให้คำปรึกษา ติดตามผล และประสานงานเกี่ยวกับการปฏิบัติงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการประมงให้เป็นไปตามเป้าหมาย ดำเนินการโครงการพัฒนาที่เหมาะสมกับท้องถิ่น ควบคุมกิจการประมงภายในจังหวัดให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ให้ความรู้รวมทั้งแก้ไขปัญหาทางการประมงให้แก่ราษฎร จัดทำทะเบียนต่าง ๆ เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการประมง และเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติการประมง สำหรับสำนักงานประมงอำเภอ เน้นรับผิดชอบในการปฏิบัติงานอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ประมงสงเคราะห์ในเขตอำเภอที่รับผิดชอบ ถ่ายทอดวิชาการประมงและส่งเสริมให้ราษฎรสนใจในการประกอบอาชีพประมง ตัวอย่างเอกสาร

ที่ผลิตได้แก่

- "รายงานประจำปี" ผลิตเป็นประจำทุกปี อาจมีเนื้อหาครอบคลุมผลการดำเนินงานของสำนักงานประมงจังหวัดนั้น ๆ เป็นรายปีหรือรายทศมาศก็ได้

ข. กรมส่งเสริมการเกษตร จัดตั้งขึ้นในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อ พ.ศ. 2510 ทำหน้าที่ในการอำนวยบริการและเผยแพร่วิชาการความรู้เกี่ยวกับการเกษตร แผนใหม่ให้ถึงตัวเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตในด้านการเกษตร ให้มีปริมาณและคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดและเพื่อให้มีตลาดสำหรับจำหน่ายผลิตผล ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้และฐานะดีขึ้น อันจะเป็นการช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจโดยรวมให้มั่นคงยิ่งขึ้น (กรมส่งเสริมการเกษตร 2527: 1) ตัวอย่างเอกสารที่ผลิตได้แก่ เอกสารวิชาการเรื่อง "รายงานการอบรมหลักสูตรการเลี้ยงปลาในนาข้าว" ผลิตในปี 2531

ค. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นหน่วยงานระดับกรม สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2522 ทำหน้าที่ในการจัดทำนโยบายและวางแผนพัฒนาการเกษตร ประกอบด้วยหน่วยงานในสังกัด 6 กอง โดยมีกองที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาวิจัยทางเศรษฐกิจประมง ได้แก่ กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร ทำหน้าที่ศึกษาวิเคราะห์ สินค้าเกษตรกรรม ปัจจัยการผลิตทางเกษตร ระบบการเกษตร ศึกษาสำรวจโรงงานอุตสาหกรรม เกษตร และภาวะเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ศึกษาวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับ ทรัพยากรเกษตรที่สำคัญได้แก่ ทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ และประมง ปัจจุบันแบ่งหน่วยงานย่อย ในสังกัดออกเป็น 10 กลุ่ม โดยมีกลุ่มงานวิจัยสินค้าเกษตรกรรมที่ 2 (การประมง) หรือฝ่าย วิจัยสินค้าเกษตรกรรมที่ 2 (สัตว์น้ำ) เดิมเป็นหน่วยงานย่อยรับผิดชอบในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ระบบเศรษฐกิจการประมง การผลิต การตลาด และการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการประมง (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2534: 5-9) ตัวอย่างเอกสารทางการประมงที่ผลิต ได้แก่

- "รายงานผลการศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์สัตว์น้ำและ แนวโน้ม" จัดเป็นรายงานประจำปีผลิตโดยกองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร มีกำหนดออกต่อเนื่อง ทุกปีเช่นเดียวกับ "สถิติสัตว์น้ำของประเทศไทย" ที่ให้รายละเอียดทางสถิติเกี่ยวกับผลเก็บเกี่ยว สัตว์น้ำของประเทศไทย

- "เอกสารเศรษฐกิจการเกษตร" ผลิตปีละจำนวนหลายฉบับ เพื่อรายงานภาวะทางเศรษฐกิจการผลิตและการตลาดสัตว์น้ำ ตลอดจนการพัฒนาอุตสาหกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตทางการประมง

สำหรับหน่วยงานผู้ผลิตหลักสังกัดกระทรวงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

2.1.3 กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม หน่วยงานหลักที่ผลิต ได้แก่ (10 ปี กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการพลังงาน 24 มีนาคม 2532, 2532: 3-9)

ก. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ก่อตั้งในสังกัดกระทรวง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม เมื่อ พ.ศ. 2522 ทำหน้าที่กำหนดนโยบายการวิจัยของ ชาติ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุนการวิจัยทั้งทางรัฐบาลและจัดสรรทุนให้เอกชน ประสานงานวิจัย กับหน่วยงานระหว่างประเทศ เป็นหน่วยงานกลางในการวิจัย (Research Documentary Center) และรวบรวมผลงานวิจัยสาขาวิชาการด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และ สังคมศาสตร์สำหรับผู้ประสงค์จะทำการค้นคว้าและเป็น Clearing House สำหรับผู้ทำการวิจัย ไม่ให้ทำการวิจัยซ้ำซ้อน ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งสถาบันการวิจัยหรือสมาคมทาง วิชาการ วิชาชีพของแต่ละวิทยาการ มีกอบรมนักวิจัย เพื่อเพิ่มจำนวนนักวิจัยไทยให้มากขึ้นในขณะที่ ส่งเสริมการร่วมทำการวิจัยกับชาวต่างประเทศ ดำเนินการวิจัยโครงการใหญ่ที่ต้องใช้ทุนมาก เช่น โครงการเรื่องป่าไม้ชายเลน เผยแพร่ผลงานวิจัยสู่ประชาชน รับผิดชอบดาวเทียมจาก 18 ประเทศ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทางด้านเกษตร ป่าไม้ ชลประทาน การพัฒนาที่ดินทางด้านอนุกรมวิธานและอุตสาหกรรม การสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ และการวางผังเมือง ตลอดจนเป็นหน่วยงานประสานงานศูนย์การวิจัย 2 แห่ง ได้แก่ สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสแกราช ซึ่งเป็นศูนย์วิจัยด้านการเกษตร ป่าไม้ และพัฒนาที่ดิน และ ศูนย์ชีววิทยาระดับชาติ ซึ่งเป็นศูนย์ป้องกันและควบคุมศัตรูพืช ตัวอย่างเอกสารทางการประมงที่ผลิต ในช่วงปี 2529-2533 ได้แก่

- รายงานวิจัยเรื่อง "คุณภาพน้ำและคุณภาพทรัพยากรที่มีชีวิต ในน่านน้ำไทย" ผลิตในปี 2530 ใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษในการจัดพิมพ์

ข. กรมวิทยาศาสตร์บริการ จัดตั้งในสังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม เมื่อ พ.ศ. 2522 เป็นสถานปฏิบัติการกลางทางวิทยาศาสตร์ของ ประเทศ ทำหน้าที่ให้บริการแก่หน่วยราชการ หน่วยงานเอกชนและอุตสาหกรรมในเรื่อง การวิเคราะห์และทดสอบทางเคมี นิสิกส์ ชีววิทยา เชิงกลและมาตรวิทยา ทดสอบวัสดุคืบและ ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม รับรองคุณภาพสินค้าที่ผลิตในประเทศ บริการข้อสนเทศทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ให้การสนับสนุนอุตสาหกรรมในประเทศไทย การให้คำปรึกษาแนะนำและเผยแพร่ ความรู้ทางวิชาการแก่บุคคลทั่วไป ปัจจุบันกรมวิทยาศาสตร์บริการยังเป็นศูนย์ประสานงาน สารสนเทศสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของระบบสารนิเทศแห่งชาติอีกด้วย หน่วยงานในสังกัด

ที่ทำการศึกษาวิจัยทางการประมงคือ กองนิลิกส์และวิศวกรรม ตัวอย่างเอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการประมงที่ผลิต ได้แก่

- เอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับ "โครงการศึกษาปรากฏการณ์ที่ปลาวาฬ (Red Tide)" (2527-2529)

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ สังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ที่ทำการผลิตเอกสารทางการประมงจำนวนเพียงเล็กน้อยดังที่แต่ละแห่งผลิต 1 รายการในระหว่างปี 2529-2533 หน่วยงานดังกล่าว ได้แก่

- สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ผลิตจุลสาร "สัตว์ทะเลที่เป็นอันตรายหรือมีพิษ" ในปี 2533

- สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ ผลิตเอกสารวิชาการเรื่อง "การทดลองส่งกุ้งแช่เย็นฉากรังสีจากประเทศไทยไปยังประเทศเนเธอร์แลนด์" ในปี 2531 โดยใช้อังกฤษในการจัดพิมพ์

2.1.4 กระทรวงอุตสาหกรรม มีเพียงหน่วยงานเดียวที่ผลิตเอกสารทางการประมง ได้แก่ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (Thai Industrial Standards Institute) หรือ สมอ. ก่อตั้งในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรมเมื่อ พ.ศ. 2511 มีฐานะเทียบเท่ากรม มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม รับรอง ตรวจสอบ และควบคุมการใช้เครื่องหมายมาตรฐานส่งเสริมให้มีการนำมาตรฐานไปใช้ให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นผู้แทนไทยในองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization - ISO) เป็นจุดติดต่อประสานงานระหว่างประเทศกับโครงการมาตรฐานอาหาร เอฟ เอ โอ และดับเบิลยู เอช โอ (Joint FAO/WHO Food Standards Programme) เป็นผู้ประสานงานโครงการมาตรฐานอุตสาหกรรมและการประกันคุณภาพของประเทศอาเซียน ตลอดจนทำหน้าที่จดทะเบียนผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในประเทศเพื่อการรับรองคุณภาพชั่วคราวในกรณีที่ผลิตภัณฑ์นั้น ยังมิได้มีการประกาศกำหนดมาตรฐาน (ศศิธร สุนทรารักษ์ 2533: 647-648) ตัวอย่างเอกสารที่ผลิตได้แก่

- หนังสือ "มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม" (มอก.) เป็นเอกสารสำคัญของทางราชการที่จะมีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาก่อนที่จะออกหนังสือ มาตรฐานระดับประเทศปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 15 สาขา และในจำนวนนี้มีสาขาผลิตภัณฑ์เกษตร ซึ่ง มอก. จำนวนมากที่เป็นผลิตภัณฑ์ทางประมง เช่น มอก. กุ้งแช่เย็นแข็ง มอก. ปลาทุบ่น้ำกระป๋อง ฯลฯ มีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ ประสิทธิภาพของการนำไปใช้ประโยชน์ คุณภาพของ

วัตถุดิบที่นำมาผลิต และวิธีการทดสอบความเป็นมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ มอก. ที่กำหนดแล้ว อาจมีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับเหตุการณ์และภาวะเศรษฐกิจของประเทศ มอก. เกือบทุกฉบับมีฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย โดยผู้สนใจอาจติดต่อขอหรือขอซื้อได้โดย ตรวจสอบรายชื่อพร้อมราคาหนังสือจากคู่มือช่วยค้นข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐาน ได้แก่ รายชื่อ มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมประจำปี สมอ. สาร หรือ ครรชณ์ราชกิจจานุเบกษา เป็นต้น

2.1.5 กระทรวงกลาโหม หน่วยงานหลักในสังกัดที่พบว่ามีการผลิตสารนิเทศทางการประมง ได้แก่ กองสมุทรศาสตร์ กรมอุทกศาสตร์ กองทัพเรือ ซึ่งเป็นหน่วยงานในสาขาวิทยาศาสตร์ทางทะเลและอณูนิยมนวิทยา ทำหน้าที่ในการสำรวจ วิเคราะห์ วิจัย และดำเนินการเกี่ยวกับงานสมุทรศาสตร์สาขาต่าง ๆ ได้แก่ สมุทรศาสตร์สภาวะ สมุทรศาสตร์ชีวะ สมุทรศาสตร์เคมี ชรณีวิทยาทางทะเล และงานวิศวกรรมชายฝั่ง รวมทั้งการคำนวณระดับน้ำขึ้นน้ำลง บริการข้อมูลข่าวสารทางด้านสมุทรศาสตร์เพื่อการทหารและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ตัวอย่างเอกสารสำคัญที่ผลิตซึ่งมีส่วนสนับสนุนกิจการประมงของประเทศ ได้แก่

- "มาตรฐานน้ำในน้ำในน้ำไทย" จัดพิมพ์เป็นประจำทุกปีมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2451 ประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับการทำนายน้ำในเรือเวลาและความสูงของน้ำขึ้นและน้ำลงเต็มทีในประจำวันและรายชั่วโมงทุกสถานี ในปัจจุบันใช้วิธีการวิเคราะห์ ทำนายน้ำสมัยใหม่ ซึ่งคำนวณโดยวิธีฮาร์โมนิค (Harmonic Method) ทำนายน้ำในแม่น้ำ เจ้าพระยา อ่าวไทย และทะเลอันดามัน

2.1.6 กระทรวงพาณิชย์ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2463 มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องระบบเศรษฐกิจการค้าชาย การแลกเปลี่ยนสินค้า การควบคุมการค้า และการประกันภัยของประเทศ เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันมากขึ้น ดังนั้นข้อมูลข่าวสารทางการค้าชายทางการประมง จึงมีความสำคัญต่อการบริหาร การวางแผนกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจ และการตัดสินใจ รวมทั้งการแก้ไขปัญหาในการดำเนินธุรกิจสาขาประมงเช่นเดียวกับสาขาอื่น ๆ หน่วยงานในสังกัดที่เป็นผู้ผลิตข้อมูลสารนิเทศทางการประมง ได้แก่ (กระทรวงพาณิชย์ 2530: 4)

ก. กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ได้รับการสถาปนาเมื่อ พ.ศ. 2518 แบ่งออกเป็น 5 กอง โดยมีกองวิจัยสินค้าและการตลาดเป็นหน่วยงานหลักที่ผลิตเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประมง เนื่องจากมีหน้าที่ในการศึกษาวิเคราะห์วิจัยสินค้าและบริการ ติดตามประเมินผล และคาดคะเนแนวโน้มภาวะเศรษฐกิจและการค้าทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงการศึกษาวิจัยระบบการตลาดของสินค้าและบริการในลักษณะครบวงจร ตัวอย่างเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประมงที่ผลิต ได้แก่

- เอกสารเผยแพร่ เช่น "ภาวะการผลิตและการส่งออกปลาสด
แช่เย็นปี 2529 และประมาณการปี 2530" ผลิตในปี 2529 โดยงานวิจัยสินค้าประมงและ
ผลิตภัณฑ์ 2 ฝ่ายวิจัยสินค้าเกษตรกรรม สังกัดกองวิจัยสินค้าและการตลาด เป็นต้น

ข. สำนักงานพาณิชย์จังหวัด จัดตั้งในสังกัดกระทรวงพาณิชย์ เมื่อ
พ.ศ. 2522 เป็นหน่วยราชการส่วนภูมิภาคมีประจำทุกจังหวัดทั่วประเทศ มีหน้าที่เผยแพร่ข้อมูล
ข่าวสารและให้ความรู้ด้านการตลาดแก่เกษตรกร โดยนอกจากเผยแพร่ทางสถานีวิทยุกระจาย
เสียง สถานีโทรทัศน์และเสียงตามสายของจังหวัดแล้ว ยังได้จัดทำเอกสารรายงานข้อมูลทาง
ด้านเศรษฐกิจการค้า และความเคลื่อนไหวของราคาสินค้าออกเผยแพร่แก่หน่วยงานต่าง ๆ
อีกด้วย ตัวอย่างเอกสารทางการประมงที่ผลิต ได้แก่

- เอกสารเผยแพร่เรื่อง "การผลิตและการตลาดกุ้งกุลาค่า"
ผลิตในปี 2532 โดยสำนักงานพาณิชย์จังหวัดชลบุรี และ "รายงานผลการศึกษาเรื่องภาวะ
การผลิตและการตลาดปลาสด" ผลิตในปี 2532 โดยสำนักงานพาณิชย์จังหวัดสมุทรปราการ
เพื่อสนับสนุนโครงการพัฒนาตลาดเพื่อกระจายการผลิตในระดับจังหวัด ซึ่งจะ เป็นประโยชน์กับ
ผู้เกี่ยวข้องและผู้สนใจ

2.1.7 ทบวงมหาวิทยาลัย จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2515 เลิมสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ต่อมาปี พ.ศ. 2520 เปลี่ยนฐานะเป็นทบวงอิสระ ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการดูแล
รับผิดชอบสถาบันอุดมศึกษาในสังกัด เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและแผนการศึกษา
การงบประมาณ การจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพมาตรฐาน โดยการวางแผนแนวปฏิบัติสำหรับ
บุคลากรในสำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ในการส่งเสริมการประสานงาน และการให้บริการ
แก่สถาบันอุดมศึกษาในสังกัด เพื่อให้สถาบันเหล่านี้สามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ
รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาขึ้นใหม่ โดยเฉพาะในส่วนภูมิภาคของ
ประเทศ เพื่อขยายหรือกระจายโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาไปสู่ประชาชนตามความ
ต้องการของสังคมและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (สำนักงานปลัดทบวง
มหาวิทยาลัย, กองบริการการศึกษา, 2532: 1) ตัวอย่างเอกสารทางการประมงที่ผลิตโดย
โครงการส่งเสริมการแข่งค้ำราของทบวง ได้แก่

- "การเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล" จัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2530 โดย บรรจง
เทียนสว่างศรี เป็นตำราทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทกุ้งทะเลที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ

2.2 หน่วยราชการอิสระ พบว่ามีการผลิตเอกสารเกี่ยวกับการประมงบ้างแต่น้อยมาก
ตั้งแต่แต่ละแห่งผลิต 1 รายการในระหว่างปี 2529-2533 หน่วยงานดังกล่าว ได้แก่

- ธนาคารแห่งประเทศไทย โดยฝ่ายวิชาการ ผลิตสารนิเทศทางการประมงในรูป รายงานวิชาการเรื่อง "การศึกษาอุตสาหกรรมสัตว์น้ำทะเลแช่แข็งเพื่อการส่งออก" ผลิตในปี 2530 โดยหน่วยการอุตสาหกรรมในสังกัดฝ่ายวิชาการ

- สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ผลิตเอกสารทางการประมงในรูปรายงาน การประเมินผลโครงการเรื่อง "รายงานการตรวจสอบการดำเนินงานโครงการประมงหมู่บ้าน กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์" ในปี 2532

2.3 รัฐวิสาหกิจ ได้แก่

2.3.1 องค์การสะพานปลา จัดตั้งในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เมื่อ พ.ศ. 2496 มีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจตามนโยบายพิเศษของรัฐบาล ซึ่งอยู่ในกลุ่มเกษตรกรรมและ พาณิชยกรรม ทำหน้าที่จัดการกิจการสะพานปลา ทำเทียบเรือประมง ซึ่งมี 14 แห่งทั่วประเทศ กิจการแพปลา และตลาดสินค้าสัตว์น้ำ ตลอดจนพัฒนาการประมงโดยส่งเสริมการรวมตัวเพื่อจัดตั้ง สหกรณ์การประมง กลุ่มเกษตรกรทำประมง สมาคมการประมงของชาวประมงโดยทั่วไป รวมทั้ง ส่งเสริมฐานะสวัสดิการและอาชีพของชาวประมง โดยการบูรณะหมู่บ้านการประมง จัดสรรสินเชื่อ แก่ชาวประมงเพื่อปรับปรุงกิจการแพปลาให้มีความทันสมัย สนับสนุนการศึกษาวิจัยทางการประมง (องค์การสะพานปลา 2533: 1) ตัวอย่างเอกสารที่ผลิตและเผยแพร่ ได้แก่

- เอกสาร "ข่าวตลาดสัตว์น้ำ (Fish Market News)" มีลักษณะเป็น แผ่นพับ กำหนดออกรายวันเพื่อการเผยแพร่กิจกรรมการค้าเนืองงานของสะพานปลาทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ สะพานปลากรุงเทพฯ สะพานปลาสมุทรสาคร และสะพานปลาสมุทรปราการ ในเรื่อง เกี่ยวกับราคาสัตว์น้ำ ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ ช่องทางการขนส่งสัตว์น้ำ

- "รายงานประจำปี" จัดทำทุกปี ให้รายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ นโยบายและแผนการบริหารงานขององค์การสะพานปลา รวมทั้งการแบ่งส่วนราชการ และผลงาน ในรอบปี

2.3.2 การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ก่อตั้งในสังกัดสำนัก นายกรัฐมนตรี เมื่อ พ.ศ. 2511 มีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจที่เกิดจากการรวมตัวกันของหน่วยงาน ด้านการผลิตและส่งพลังงานไฟฟ้า 3 แห่ง ได้แก่ การไฟฟ้าอันตี การลิกันต์ และการไฟฟ้า ตะวันออกเฉียงเหนือ ทำหน้าที่ผลิตและส่งพลังงานไฟฟ้าเพื่อสนองความต้องการภายในประเทศ งานในหน้าที่ของ กฟผ. นับว่ามีส่วนอำนวยประโยชน์แก่ประชาชนและประเทศชาติทั้งทางตรง และทางอ้อม ผลงานทางอ้อมในฐานะผู้ดูแลอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่มีส่วนทำให้เกิดการพัฒนา แหล่งน้ำที่มีอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งเป็นการอำนวยประโยชน์ทางด้านเกษตรกรรม การประมง การคมนาคม รวมถึงการท่องเที่ยวอีกด้วย (การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย 2532: 1)

ตัวอย่างเอกสารทางการประมงที่ผลิตได้แก่

- "เอกสารทางวิชาการ" ผลิตโดยแผนกประมงและวิจัย กองวิชาการ และทดสอบเคมี ฝ้ายเคมีและวิเคราะห์ มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการประมงได้ทราบถึงวิธีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจสำคัญ เช่น ปลากระพงขาว ปลานิล ให้ได้ผลผลิตสูง การใช้อาหารสมทบ การเพาะเลี้ยงในกระชังที่มีความหนาแน่น แตกต่างกัน การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมการประมงในอ่างเก็บน้ำต่าง ๆ เช่น "รายงานผลการทดลองเรื่องการเลี้ยงปลานิลในกระชัง โดย ชีรวัฒน์ ทองคำ ผลิตในปี 2530

2.3.3 ธนาคารกรุงไทย จำกัด จัดตั้งในสังกัดกระทรวงการคลังเมื่อ พ.ศ. 2509 มีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจ มีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบธุรกิจการพาณิชย์ โดยให้การสนับสนุนทางการเงินแก่ธุรกิจในสาขาค่าง ๆ ของระบบเศรษฐกิจของประเทศอันได้แก่ รัฐวิสาหกิจต่าง ๆ รวมทั้งให้การสนับสนุนกิจกรรมทางสังคม การศึกษา ศาสนา และอื่น ๆ ฝ้ายวิชาการและพัฒนาระบบงานของธนาคารเป็นหน่วยงานที่พบว่ามีการผลิตและเผยแพร่เอกสารทางการประมง ตัวอย่างเช่น

- "รายงานการสัมมนา ณ สถาบันภายนอกเรื่อง ประมงไทย: จะแก้ไขปัญหากันอย่างไร วันที่ 21 เมษายน 2529" ผลิตโดยส่วนวางแผนและพัฒนาพนักงาน ฝ้ายพนักงานในปี 2529 มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอปัญหาและแนวทางการแก้ไขสภาวะการประมง และการพัฒนาธุรกิจการประมง

2.3.4 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) มีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2509 สังกัดกระทรวงการคลัง มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือทางการเงินเพื่อส่งเสริมอาชีพหรือการค้าเงินงานของเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร หรือสหกรณ์การเกษตร ธกส. จัดพิมพ์เอกสารทางการประมงทั้งเพื่อใช้เฉพาะภายในหน่วยงาน และเผยแพร่ได้ เอกสารที่ใช้เฉพาะภายในหน่วยงานได้แก่ เอกสารโครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ ในแต่ละจังหวัด (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ม.ป.ป. : 15-17) และตัวอย่างเอกสารที่เผยแพร่ที่ผลิต ได้แก่

- "เอกสารเผยแพร่" เป็นเอกสารเล่มเล็กมีความหนาไม่เกิน 10 หน้า ผลิตโดยกองประชาสัมพันธ์ ฝ้ายอำนวยการของธนาคาร มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำต่าง ๆ เล่มละ 1 ประเภท ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการดูแลรักษา การคัดเลือกพันธุ์ วิธีการเพาะเลี้ยง และการให้อาหาร

2.3.5 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) ได้รับความสถาปนาในปี พ.ศ. 2522 ให้มีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี

และการพลังงาน จากเดิมที่ได้รับการจัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2506 สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่ในการดำเนินการวิจัยและพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการให้บริการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดการพึ่งตนเองทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อันเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศชาติ โครงการที่เกี่ยวข้องกับกิจการประมงของประเทศที่ได้ดำเนินงานไปแล้ว ได้แก่ โครงการพัฒนาการผลิตปลู้น้ำจืดจากปลา โครงการสำรวจวางแผนเบื้องต้นและออกแบบก่อสร้างท่าเรือประมงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาบึงขุนทะเล ซึ่งเป็นทะเลสาบน้ำจืดที่ใหญ่ที่สุดของจังหวัดสุราษฎร์ธานี โครงการจัดทำหนังสือชนิดของสัตว์และพืชที่ใกล้จะสูญพันธุ์ เป็นต้น (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ม.ป.ป. : 9) ตัวอย่างเอกสารทางการประมงที่ผลิตในช่วงปี พ.ศ. 2529-2533 ได้แก่

- หนังสือ "คู่มือการวางแผนพัฒนาและการจัดตั้งพื้นที่ชายฝั่งทะเลสำหรับประเทศไทย" บรรณาธิการ โดย อิลลีส เบรกเคอร์ และประมุข แก้วเนียม ผลิตในปี 2527 เป็นคู่มือที่ช่วยให้ผู้บริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประมง เช่น กรมพัฒนาที่ดิน กรมป่าไม้ สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฯลฯ ได้ทราบถึงแนวทางในการวางแผนและจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลร่วมกัน มีรายละเอียดเกี่ยวกับโครงสร้างและหน้าที่ของระบบนิเวศชายฝั่งทะเล แนวทางการพัฒนาและจัดการระบบนิเวศโดยคำนึงถึงคุณค่าทางด้านสภาพแวดล้อมและด้านเศรษฐกิจของทรัพยากร

นอกจากนั้นยังมีหน่วยงานรัฐวิสาหกิจอื่นที่ผลิตเอกสารทางการประมงน้อยมาก ดังที่ในระหว่างปี 2529-2533 ผลิตเพียง 1 รายการ ได้แก่ องค์การคำของครุสภา ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ ผลิตเอกสารทางการประมงในรูปหนังสือทั่วไป ได้แก่ "สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก" โดย จารุจินต์ นทีละภักดิ์ เป็นหนังสือในชุดความรู้ไทย 3025 ผลิตในปี 2531

2.4 องค์การระหว่างประเทศ ได้แก่

2.4.1 ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ Southeast Asian Fisheries Development Center (SEAFDEC) เป็นองค์การระหว่างประเทศระดับภูมิภาค ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2510 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการประมงของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ให้เจริญทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลาย และยังได้นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ทางการประมงมาเผยแพร่และประยุกต์ใช้ หน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบตามการแบ่งส่วนงาน โดยในประเทศไทยเป็นที่ตั้งของ

2 สำนักงาน ได้แก่ สำนักเลขาธิการและสำนักงานฝ่ายฝึกอบรม สำนักงานที่ 3 คือ สำนักงานฝ่ายเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ตั้งอยู่ที่ประเทศฟิลิปปินส์ และสำนักงานที่ 4 คือ สำนักงานวิจัยผลิตภัณฑ์และแปรรูปสัตว์น้ำตั้งอยู่ที่ประเทศสิงคโปร์ สำนักเลขาธิการทำหน้าที่ประสานงานระหว่างประเทศสมาชิก ประเทศที่สนใจในการพัฒนาการประมงในภูมิภาค และองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ ควบคุมดูแลให้การปฏิบัติงานของฝ่ายต่าง ๆ เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และจัดพิมพ์และเสนอรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีต่อที่ประชุมหรือคณะมนตรีซึ่งเป็นแกนนำในการกำหนดนโยบายและแผนงาน ส่วนสำนักงานฝ่ายฝึกอบรม มีหน้าที่ให้การฝึกอบรมทางด้านการประมงทะเลและวิศวกรรมเครื่องกลเรือแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งภายในและภายนอกประเทศ หน้าที่หลักในการส่งเสริมการพัฒนาการประมงของทุกสาขางาน ได้แก่ การฝึกอบรม การวิจัย และการบริการสารสนเทศ (ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, ม.ป.ป.) ตัวอย่างเอกสารที่ผลิตและเผยแพร่ส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการประมงโคจรรวมในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่

- ตำราและเอกสารประกอบการสอน หรือเรียกว่า "Text and Reference Books (TRB) และ Lecture Notes (LN)" ส่วนใหญ่ใช้ภาษาอังกฤษในการจัดพิมพ์ และผลิตโดยผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานฝึกอบรมของศูนย์ฯ เป็นส่วนใหญ่ เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน การค้นคว้าวิจัย การฝึกอบรมตามหลักสูตรวิชาการทำประมงและวิศวกรรมเครื่องกลเรือ ซึ่งมีเนื้อหาเน้นทางด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเล

- รายงานวิจัย หรือ "Research Paper Series (RES)" เป็นหลักฐานการสำรวจค้นพบ การทดลองเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิจัยต่อไป ผลิตปีละจำนวนหลายฉบับ ใช้ภาษาอังกฤษในการจัดพิมพ์ มีเนื้อหาเน้นทางด้านการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ทางทะเล เช่น "Dynamic of demersal fish communities in the gulf of Thailand" โดย Prichar Sommani (1987)

2.4.2 เครือข่ายศูนย์เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในเอเชียและแปซิฟิก หรือ Network of Aquaculture Centres in Asia - Pacific (NACA) เป็นองค์การระหว่างประเทศ ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1980 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำด้วยความร่วมมือในระดับชาติและระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เพื่อเพิ่มผลผลิตอาหาร รายได้ และการจ้างงาน (Network of Aquaculture Centres in Asia - Pacific, n.d.) ตัวอย่างเอกสารทางการประมงที่ผลิตได้แก่

- เอกสารวิชาการ หรือ NACA Technology Series" ส่วนใหญ่มีเนื้อหาด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในเขตเอเชียและแปซิฟิก และที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ

ประเทศไทยมีการผลิตจำนวนไม่มากนัก เช่น "A prototype warm water shrimp hatchery" ผลิตโดย Pinij Kungvankij and others (1986)

นอกจากนี้ยังมีองค์การระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่ผลิตเอกสารทางการประมงเพียงจำนวนเล็กน้อย ดังที่แต่ละแห่งผลิต 1 รายการในระหว่างปี 2529-2533 หน่วยงานดังกล่าวได้แก่

- สำนักงานพัฒนาลุ่มน้ำโขง (Mekong Secretariat)

ผลิตเอกสารวิชาการเรื่อง "An evaluation of impacts of introduction of exotic fish species into Thailand" โดย Shimon tal ผลิตในปี 1988

- เครือข่ายสนธิสัญญาทะเลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAPOL) ผลิตรายงานการประชุมเรื่อง "แนวคิดในการแก้ปัญหาการประมงไทยและมาเลเซียในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ" โดยทิพานร นิมนีสฤทธิ ผลิตในปี 2529

นอกจากนี้ยังมีองค์การระหว่างประเทศอื่น นอกเหนือจากองค์การต่าง ๆ ข้างต้นที่มีการผลิตทรัพยากรสารสนเทศทางการประมงที่มีขอบเขตเนื้อหาไม่ครอบคลุมเฉพาะด้านการประมงในประเทศไทยเท่านั้น แต่ครอบคลุมทั้งภูมิภาคที่องค์การนั้นมีขอบเขตความรับผิดชอบ องค์การดังกล่าวได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิก (ESCAP) ซึ่งเป็นองค์การสังกัดองค์การสหประชาชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือฟื้นฟูและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก

สำหรับองค์การระหว่างประเทศอื่น เช่น คณะกรรมาธิการประชาคมยุโรป (Commission of the European Communities) ซึ่งเป็นหน่วยงานให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่โครงการพัฒนาและประสานงานการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำระหว่างอาเซียนกับประชาคมยุโรป เป็นองค์การที่นับว่ามีส่วนสนับสนุนการพัฒนาการประมง แต่มิได้ผลิตสารสนเทศทางการประมง

3. หน่วยงานภาคเอกชน

ประกอบด้วยหน่วยงานต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 3.1 บริษัท ห้างร้าน ธนาคาร
- 3.2 สมาคมทางการประมงและสมาคมอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 3.3 สำนักพิมพ์/บุคคล
- 3.4 มูลนิธิ

สารสนเทศทางการประมงที่ผลิตโดยหน่วยงานประเภทนี้มักเป็นวรรณกรรมเชิงชวนให้สนใจประกอบอาชีพนี้ด้วยการเสนอความรู้ในลักษณะที่ไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย เป็นคู่มือปฏิบัติอาชีพ

เป็นอย่างดี มีรูปเล่มกระทัดรัด ใช้กระดาษจัดพิมพ์ที่มีคุณภาพ มีเนื้อหาข้อเท็จจริงหลากหลาย
หน่วยงานหลักภาคเอกชนที่พบว่าสารนิเทศทางการประมงในช่วงปี 2529-2533 ได้แก่

3.1 บริษัท ห้างร้าน ธนาคาร

3.1.1 บริษัทเจริญโภคภัณฑ์อาหารสัตว์ จำกัด

บริษัทเจริญโภคภัณฑ์อาหารสัตว์ จำกัด เป็นบริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์
(Charoen Pokphand Group) ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2464 โดยเป็นบริษัทธุรกิจ
ทางการเกษตรที่ขยายออกไปสู่อุตสาหกรรมทางการเกษตรหลายแขนง บริษัทแห่งนี้ผลิตและจำหน่าย
อาหารปลาและกุ้งไปทั่วประเทศ และเป็นที่ยึดกันดีในด้านประสิทธิภาพได้มาตรฐานและราคา
ที่ยุติธรรม (บริษัทเจริญโภคภัณฑ์อาหารสัตว์ จำกัด, ม.ป.ป.) ตัวอย่างเอกสารที่ผลิตโดยฝ่าย
บริการวิชาการของบริษัท ได้แก่

- จดหมายข่าว "ข่าวกุ้ง (Shrimp Culture Newsletter)"
รายเดือน มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง เศรษฐกิจ
อุตสาหกรรมการลงทุน และส่งเสริมสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ค้าผลิตภัณฑ์และลูกค้าประชาชนทั่วไป

3.1.2 ธนาคารกรุงเทพ จำกัด เป็นธนาคารพาณิชย์ที่มีกิจกรรมการผลิตและ
เผยแพร่สารนิเทศในวงกว้างและอย่างสม่ำเสมอ สารนิเทศที่เผยแพร่ส่วนใหญ่เป็นผลผลิตจาก
หน่วยงานภายในของธนาคารที่มีหน้าที่ด้านวิชาการ ด้านวิจัย ด้านการวางแผน ด้านการตลาด
และด้านเอกสาร หน่วยงานที่ผลิตและเผยแพร่สารนิเทศทางการประมงได้แก่ ส่วนวิจัยเศรษฐกิจ
ฝ่ายวิจัยหรือสำนักวิจัยเดิม ซึ่งก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2487 มีหน้าที่ในการวิจัยทางเศรษฐกิจสาขา
ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่ความรู้ สกานการณ์ทางเศรษฐกิจแก่ผู้ประกอบการ นักลงทุน
ทั่วไป ตัวอย่างเอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการประมงที่ผลิต ได้แก่

- เอกสารรายงานวิจัยเรื่อง "อุตสาหกรรมปลาทูน่ากระป๋อง"
โดย ชูชาติ อภิรมย์ภักดี ผลิตในปี 2529

3.2 สมาคมทางการประมงและสมาคมอื่นที่เกี่ยวข้อง สารนิเทศที่ผลิตโดยหน่วยงาน
ประเภทนี้มักเป็นวรรณกรรมที่อุทิศให้กับธุรกิจการประมงเป็นส่วนใหญ่ โดยมุ่งเสนอข่าวสารธุรกิจ
การค้าผลิตภัณฑ์ประมงทั้งภายในและต่างประเทศ รายงานสถานการณ์ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับ
การลงทุน การตลาดสินค้าสัตว์น้ำ ข้อมูลเหล่านี้มีประโยชน์โดยตรงต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม
การประมงภายในประเทศ สมาคมทางการประมงในประเทศไทยที่พบว่าผลิตและเผยแพร่
สารนิเทศทางการประมงได้แก่ สมาคมการประมงแห่งประเทศไทย ผลิตวารสาร "ข่าวประมง
เพื่อชาวประมง" มีกำหนดออกราย 3 เดือน เสนอข่าวสารและสาระการค้าในวงการประมง
ในรูปแบบสรุปข่าวเด่น สารคดี และยังมีผลงานทางวิชาการแทรกอยู่ด้วย ที่สำคัญจะแนะนำหน่วยงาน

หรือสถานประกอบการค้าสัตว์น้ำให้บุคคลในวงการทราบโดยสม่ำเสมอ สมาคมผู้ค้าผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ และอาหารแช่เยือกแข็งไทย ผลิตจุลสารสมาคมราย 3 เดือน เผยแพร่ข้อมูลเพื่อช่วยเหลือมวลสมาชิกจัดอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ เผยแพร่ข้อเท็จจริงเพื่อให้เกิดการประสานงานต่างไกลลัดระหว่างสมาคมกับหน่วยราชการต่าง ๆ นอกจากนั้นสมาคมยังผลิตนามานุกรมรายชื่อบริษัทผู้ประกอบการด้านธุรกิจค้าผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำและแช่เยือกแข็งภายในประเทศเป็นรูปเล่มที่บรรจุรายชื่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษไว้ต่างหากอีกด้วย สมาคมผู้ผลิตปลาปนไทยผลิตวารสารปลาปนราย 3 เดือน เพื่อส่งเสริมการค้าเนนกิจการของโรงงานปลาปนต่าง ๆ นอกจากนั้นสมาคมทางการประมงที่ก่อตั้งใหม่ ๆ ยังเสนอผลงานทางวิชาการและรายงานการวิจัยที่มีคุณภาพของนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยและหน่วยงานวิจัยต่าง ๆ ได้แก่ สมาคมวิทยาศาสตร์การประมงแห่งประเทศไทย ซึ่งผลิต "วารสารวิทยาศาสตร์การประมง" (Fisheries Science Journal)

สำหรับสมาคมอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สมาคมเทคโนโลยีที่เหมาะสม ผลิตเอกสารทางการประมงในรูปหนังสือคู่มือ เช่น "คู่มือการเลี้ยงปลาในนาข้าว" ในปี 2531

3.3 สำนักพิมพ์ ได้แก่ ผู้จัดพิมพ์นิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ ตลอดจนสิ่งพิมพ์ในรูปแบบอื่น ๆ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการประมง การจัดหาสารนิเทศทางการประมงจากผู้ผลิตประเภทนี้ ต้องพิจารณาถึงผู้เขียนว่าเป็นนักเขียนประจำสำนักพิมพ์ หรือนักเขียนที่เป็นบุคคลในอาชีพประมง เนื่องจากนักเขียน 2 ประเภทนี้มีทัศนคติ และประสบการณ์ในการเสนอข้อมูลทางประมงต่างกัน ลักษณะเด่นของสารนิเทศจากสำนักพิมพ์ก็คือ มุ่งผลิตเพื่อจำหน่าย เพื่อบอกรับเป็นสมาชิก ดังนั้น จึงต้องมีความประณีตในด้านรูปเล่ม กราฟนิค และมีภาพประกอบสีสวยงามจำนวนมาก ตลอดจนการใช้ภาษาด้วยถ้อยคำทันสมัย เป็นลักษณะภาษาหนังสือพิมพ์ เนื้อหาที่น่าสนใจมักเป็นเรื่องที่น่าสนใจและกำลังแพร่หลาย หรือเรื่องราวที่เป็นที่ต้องการของเกษตรกรชาวประมง ทั้งชาวประมงโดยอาชีพและชาวประมงสมัครเล่น พร้อมทั้งเสนอเกร็ดความรู้ที่น่าสนใจ และข่าวสารความเคลื่อนไหวในวงการประมง และที่สำคัญคือ การเน้นเรื่องความทันสมัยและความถูกต้องของข้อมูล สำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์สารนิเทศทางการประมงของไทย ได้แก่ นิตยสารโลกทะเล (Sea World Magazine) ซึ่งเสนอเรื่องราวของทะเลทุกแง่มุม ประกอบด้วยสาระความรู้ส่วนหนึ่งและกิจกรรมด้านความบันเทิงและกีฬาทางน้ำ เช่น การตกปลา ดำน้ำ เล่นเรืออีกทางหนึ่ง นับว่าเป็นการส่งเสริมให้ความรู้ทั้งทางทฤษฎีและการปฏิบัติ นอกจากนั้นมีนิตยสารประมงไทย (มีฉบับรวมเล่ม), นิตยสารเกม นิช แอนด์ โบ๊ท (Game Fish & Boat Magazine) หรือเชื่อมกับปลาเดิม

การผลิตวารสาร/นิตยสารในต่างประเทศมักผลิตอย่างมีคุณภาพคือสถาบันการศึกษาใหญ่ ๆ เช่น สถาบัน Woods Hole Oceanographic Institution ในสหรัฐอเมริกา ที่ผลิตนิตยสารชื่อ "Oceanus" ซึ่งมีกำหนดออกราย 3 เดือนเสนอเนื้อหาเน้นทางด้านสิ่งแวดล้อมทางทะเลในระดับสากล นิตยสารเล่มนี้มีการจัดทำทั้งในด้านการออกแบบ ภาพประกอบและสาระความรู้ จนได้รับรางวัลออสซี่ (Ozzie Award) ถึง 2 ปีซ้อน ชนะคู่แข่งจำนวนกว่า 1,600 ราย ในปี 1990-1991 จากการเริ่มจัดทำในปี 1987

3.4 มูลนิธิ หน่วยงานภาคเอกชนประเภทมูลนิธิ ที่เป็นแหล่งผลิตและเผยแพร่สารนิเทศที่เกี่ยวข้องกับการประมง ได้แก่ มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (Thailand Development Research Institute - TDRI) ซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยการสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเมื่อ พ.ศ. 2527 มีฐานะเป็นองค์กรอิสระไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง ทำหน้าที่ศึกษาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประเทศเพื่อการกำหนดแนวนโยบายในการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการค้นคว้า วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตร การพัฒนาชนบท การพัฒนาสังคม อุตสาหกรรมการค้าและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งศูนย์ข้อมูลด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาที่ทันสมัย ก่อตั้งเครือข่ายของสถาบัน และสร้างนักวิจัยเชิงนโยบาย ส่งเสริมการประสานงานระหว่างสถาบันวิจัยต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ และเผยแพร่ผลงานวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนนโยบายแก้ปัญหาของประเทศ (Thailand Development Research Institute, n.d.) ตัวอย่างเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประมงที่ผลิตได้แก่

- รายงานวิชาการเรื่อง "The Status of Coastal and Marine Resources of Thailand" จัดทำโดยฝ่ายจัดพิมพ์และเผยแพร่เอกสารของสถาบันฯ ในปี ค.ศ. 1986 ใช้ภาษาอังกฤษในการจัดพิมพ์ มีวัตถุประสงค์ในการจัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่และจำหน่าย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสารนิเทศทางการประมงในประเทศไทยโดยตรงที่ผ่านมามี 2 เรื่อง ได้แก่ งานวิจัยของ นภาพร เมฆดำรงศรีรักษ์ (2531) ที่ทำการศึกษาในเรื่อง ความต้องการใช้ทรัพยากรสารนิเทศและบริการของศูนย์สนเทศการประมงแห่งประเทศไทยของนักวิชาการในสังกัดหน่วยงานต่าง ๆ ของกรมประมง จำนวน 329 คน ผลปรากฏว่า นักวิชาการมีความต้องการใช้สิ่งพิมพ์ประเภทรายงานการสำรวจ วิจัย รายงานการประชุม

หนังสือประมง และวารสารวิชาการประมงในระดับมาก รองลงไปคือพจนานุกรม สารานุกรม บรรณานุกรม วิทยานิพนธ์ จุลสาร รวมทั้งสไลด์และเทปบันทึกภาพ บริการสารนิเทศที่นักวิชาการ มีความต้องการได้แก่ บริการยืม บริการรายชื่อสิ่งพิมพ์ใหม่ บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า บริการข่าวสารทันสมัย บริการจัดหาเอกสารตามคำแนะนำของผู้ใช้ บริการจัดทำสารสังเขป บริการจัดทำตราชื่อนวารสาร บริการซื้อสนเทศเลือกสรรเพื่อเผยแพร่ บริการแปลและบริการยืม ระหว่างห้องสมุด นอกจากนี้ยังต้องการบริการที่นั่งอ่าน บริการถ่ายเอกสาร รวมทั้งบริการ สืบค้นข้อสนเทศด้วยคอมพิวเตอร์อื่น ๆ

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ ละออ รอคมณี (2531) ที่ทำการศึกษาปัญหาการใช้ หัวเรื่องภาษาไทยสาขาประมงของบรรณารักษ์และนักวิชาการประมง ซึ่งผลพบว่าหัวเรื่องภาษาไทย สาขาประมงที่มีอยู่ในหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องหนังสือภาษาไทย 3 เล่มคือ หนังสือคู่มือการให้ หัวเรื่องภาษาไทยที่ผลิตโดย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2525 โดยสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และโดยคณะอนุกรรมการวิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการของ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษานั้น มีจำนวนน้อยและยังไม่ครอบคลุมความก้าวหน้าใหม่ ๆ ทางสาขา ประมง ซึ่งส่งผลให้หัวเรื่องที่บรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะทางสาขาประมงกำหนดขึ้นใช้เป็นค่าตัว ๆ ไป และบางครั้งใช้การกลับคำคําหลักทฤษฎีของการกำหนดหัวเรื่อง ทำให้เกิดปัญหากับผู้ ใช้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการที่นิยมใช้หัวเรื่องที่มีลักษณะเป็นค่านามแบบคำผสมทั่ว ๆ ไปในการค้นหา ข้อมูลสารนิเทศทางการประมงเป็นอย่างมาก ผลงานวิจัยครั้งนี้จึงได้ทำการรวบรวมหัวเรื่อง ภาษาไทยสาขาประมงเพิ่มเติมจากหัวเรื่องที่บรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะทางสาขาประมง 5 แห่ง กำหนดขึ้นใช้ โดยได้จำนวน 307 หัวเรื่อง ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำหรับการแก้ไขและปรับปรุงคู่มือ การให้หัวเรื่องภาษาไทยให้ได้มาตรฐานยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสารนิเทศทางการประมงไม่มีปรากฏ แต่มีงานวิจัย เกี่ยวกับการผลิตหนังสือ การผลิตผลงานทางวิชาการ การจัดพิมพ์หนังสือประเภทต่าง ๆ ซึ่งมี เนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาและบรรณารักษศาสตร์ ได้แก่ หนังสือศาสนาอิสลามที่เขียนเป็นภาษาไทย (ปัทมา หมัดนุรักษ์, 2529) หนังสือพุทธศาสนาที่เขียนเป็นภาษาไทย ซึ่งจัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2520-2527 (ปรีชา ธาดาเดช, 2530) และผลงานทางวิชาการของอาจารย์ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์ในวิทยาลัยครู (นิศยา ศรีสอน, 2533)